

Pragns sk,
fanger Eivertsen

Nr. 2

Torsdag 12. januar 1950

4. årg.

Fra «Forbundet for Sosial Oppreisning»

AV HROAR HOVDEN,

«8. Mai» har bedt meg gi en liten orientering om våre nærmeste oppgaver.

Først vil jeg da repetere: Forbundet startet for snaut 2½ måned siden på bokstavelig talt bar bakke: uten tak over hodet, uten penger, uten kontorhjelpe o.s.v. Fra dette nullpunkt var så oppgaven å reise et landsforbund med tilstrekkelig økonomisk styrke til å ta fatt på de aktuelle arbeidsoppgaver som foreligger.

Arbeidet har derfor hittil måttet — og må også en tid videre framover — settes inn på to «fronter»:

i n n a d, med utbyggingen av organisasjonsapparatet (som først og fremst skal være et apparat som skaffer Forbundet faste inntekter),

u t a d, ved å ta opp aktuelle oppgaver som melder seg innenfor rammen av Forbundets virkeområde (f. eks. finansieringen av Rettskontoret, hjelp til nødstedte, løslatelse av fanger, sysselsetting av løslatte fanger, spredning av saklig opplysning o.s.v.).

Det er uten videre klart at arbeidet på den «indre front» blir det viktigste i den aller første tiden. Men etter hvert som apparatet utbygges, kan stadig en større og større del av arbeidet konsentreres om den «ytre front», hvor vi jo har vårt egentlige arbeidsområde. Den «indre front» er midlet til å nå våre mål på den «ytre front».

Tross iherdig strev, har vi ennå ikke fått tak i kontorrom. Arbeidet har hittil vesentlig vært utført som gratisarbeid av noen få personer i deres private hjem — eller på andres kontorer. Det kan uten overdrivelse sies, at vi har fartet rundt med arkivet i våre koffertar, — og arbeidsdagen har vært både lang og slitsom. Arbeidsmengden har øket fra dag til dag, slik at den ved årsskiftet må sies å være overveldende — fullt verdig et

HROAR HOVDEN

«I min ungdom var det utenkelig, at en lov kunne gis tilbakevirkende kraft»

Det er blitt lavt under loftet i tingstuen i dag

Studentene fra 1899 har i 1949 utgitt en beretning med biografiske opplysninger, samlet til 50 års jubileet.

Blant 50 års studentene finner vi også sorenskriver Jakob Lauritz Smith Bredrup.

Han skriver:

«Dommergjerningen har bud på meget — ofte slitsomt men alltid interessant og ansvarsfullt arbeid. Juristene av min generasjon hadde fått sitt preg av Schweigaard, Aschehoug, Getz, Hagerup og Fredrik Stang. Den rettskulturen disse menn hadde bygget opp, var båret av finhet, ridderlighet, høy moral, skarp intelligens, måtehold og utpreget respekt for individet. Det var i det hele et byggverk med noble linjer. I min ungdom var det utenkelig at en lov kunne gis tilbakevirkende kraft, anvendes uten kunngjøring, at dommerens habilitet kunne være gjenstand for selv den minste tvil eller at han fra sitt dommersete kunne behandle en tiltatt overlegent eller arrogant. Disse idealer er ikke holdt i hevd i nåtidens Norge. Det er blitt lavere under loftet i tingstuen i dag.

NS-folk blir møtt med en ny og uventet TILLEGGSSTRAFF

Hvis de søker organisert arbeid blir de pålagt å betale mulkt til fagforbundet

Mulkten varierer fra 50 til 100 kroner

LOs formann, Konrad Nordal, anmodes om å gi en utredning om på hvilket lovlig grunnlag «mulkt-bestemmelsene» hviler — og hva som er hensikten med dem

Mange NS-folk, som er ferdig med soningen av de idømte frihetsstraffer, har etter at de er sluppet ut av leirer og fengsler i mange tilfelle måttet koste på seg en helt ny utdannelse for å få arbeid. Deres gamle yrker har jo vært — og er — fortsatt stengt for dem.

Men før de kommer inn på de nye arbeidsplasser har en ny og uventet tilleggsstraff rammet mange av dem. Fagforeningens tillitsmenn har møtt fram og meddelt at for å komme inn i foreningen må de betale en mulkt til organisasjonen. I noen tilfeller er mulkten satt til kr. 50, men i de fleste tilfeller er den kr. 100. Dette er kanskje ikke så mye, vil mange si, men for det første er dertil å svare at økonomien for disse ulykkelige — med et mildt uttrykk — er svært anstrengt etter måneders og års innesperring. For det annet — og det er det viktigste — har altså en faglig organisasjon her tiltatt seg den rene politimyndighet. Dette tør vel være nokså nær enestående i et samfunn som i tide og utide påberoper seg å være demokratisk — ja i manges øyne endog skal være prototypen på et sådant! Oss bekjent er det bare domstol- og politi som har adgang til å ilegge mulkter, men det ser altså ut til at disse organer har fått en sterk konkurrent på området.

En kan uten vanskelighet tenke seg hvilket dilemma en NS-mann i et slikt tilfelle står overfor. — Nektet han å gå inn i fagorganisasjonen på disse betingelser, blir han arbeidsledig. Og fortsetter han å arbeide, vil arbeidsgiveren temmelig snart bli boikottet. På denne bakgrunn blir tesen om «frivillig medlemskap» i fagorganisasjonen uhyggelig illusorisk. Iva målet er, skal være usagt, men midlene smaker sterkt av de som benyttes i de så sterkt fordømte «folkedemokratier». En slik parallell kan ingen komme bort fra at det er logisk å trekke.

På juristhold er en visstnok oppmerksom på denne uten-

ganisasjonens side. Men det uttales fra samme hold at det finnes ingen midler til å stanse overgrepene. Vil vedkommende NS-mann inn i fagorganisasjonen, må han betale «mulkten»! Og inn i fagorganisasjonen må han altså for i det hele tatt å kunne eksistere.

Når betingelsene er akseptert, får han da også til overmål beskjed om at han aller nådigst skal få lov å betale kontingenten — hvorav endel bl. a. går til Folkets Hus — og etter det vi ser nettopp i disse dager — en stor del til DNA.s og NKP.s valgkamp. Dertil blir han meddelt at han ikke har stemmerett i for-

Røde Kors

Det har nylig vært holdt en såkalt Røde Kors-uke. I propagandayemed ble det i denne forbindelse gjort flittig bruk av slagord i dagspressen. Ett av dem lyder: «Røde Kors-merket, Gjenferkorset, var livssymbolet i fangeleirene under krigen».

Dette er vel og bra. Men det er meget god grunn til å spørre hvor denne «nøytrale» organisasjon var da etterkrigstidens norske konsentrasjonsleirer ble opprettet. Norske kvinner og menn sultet og ble mishandlet uten at noe Røde Kors grep hjelpende inn. Og såvidt vites skal Røde Kors hjelpe såvel «venn» som «fiende» uansett ytre forhold. Men kanskje organisasjonens representanter ble nektet adgang til fredens og frihetens konsentrasjonsleirer?

Og hvor var Røde Kors da en rekke norske kvinner etter krigen ble dømt for å ha arbeidet i organisasjonens tjeneste?

oen.

heller ikke velges til tillitsmann.

Jo, det er sannelig en generøs og dyptgripende resosialisering som foregår. Var det ikke så trigsk det hele, kunne en fristes til en god latter. —

Nå skal det i rettferdighetens navn også opplyses at det er flere fagforeninger som helt ser bort fra denne bestemmelsen om «mulkter» når det gjelder tidligere NS-medlemmer. De får begynne i arbeidet uten noen ekstraordinære bestemmelser.

Et av de fagforbund som i særlig grad håndhever bestemmelsen er imidlertid Norsk Bygningsarbeiderforbund — et av de sterkeste i LO både hva medlemstall og økonomi angår! Skal en først være så gentil å gradere overgrepene, virker det jo paradoksalt at et

(forts. side 5)

Dette grunnlaget er vedtatt den internasjonale konv...

Tross iherdig strev, har vi ennå ikke fått tak i kontorrom. Arbeidet har hittil vesentlig vært utført som gratisarbeid av noen få personer i de forskjellige kontor eller på andre kontor. Det kan uten overdriivelse sies, at vi har fartet rundt med arkivet i våre koffert, — og arbeidsdagen har vært både lang og slittem. Arbeidsmengden har øket fra dag til dag, slik at den ved årsskiftet må sies å være overveldende — fullt verdig et landsforbund! — Et så stort apparat kan imidlertid ikke drives på fyrabend! Der må en forandring til.

Vi må snarest mulig ha kontor (med telefon) — i Oslo eller på et annet sentralt sted. Og vi må ansette lønnete kontorfunksjonærer i den utstrekning det er nødvendig for en effektiv virksomhet. Kan noen hjelpe oss med litt kontorrom, om bare for en kortere tid, så la oss få beskjed!

Når enkelte har undret seg over at Forbundet ikke «oppgir sin adresse», men dirigerer post, bidrag m. v. til privatadresser, — når andre kanskje syns det tar for lang tid å få svar på brev og henvendelser, — ja, når i det hele tatt en og annen kanskje mener han har noe å utsette på Forbundets administrasjon, så skal han være oppmerksom på de forhold jeg ovenfor har påpekt.

Utbyggingen av organisasjonsapparatet — med tillitsmenn i bygd og by, antallet avpasset etter behovet — foregår for full kraft og er allerede kommet langt. Arbeidet fortsetter inntil hele landet er «på plass».

Jeg ber om at alle interesserte selv tar initiativet, henvender seg til Forbundet, kommer med forslag o.s.v. Da vil oppbyggingen gå raskere. Overlat ikke alt strevet til noen enkelte av dine kamerater, men kom selv med i rekken! I denne sak faller egennytt (Forts. side 6)

Slike metoder brukte L'Abbe Lunds etterforskere

De brukte provokatører både innenfor og utenfor piggråden

Siden Somdalen-saken kom opp, har vi mottatt en masse brev som forteller om de forbryterske metoder en del av landssvikpolitets folk brukte i sin etterforskning.

Blant de som hyppigst blir nevnt av Lars L'Abbe-Lunds trofaste etterforskere, er Jan Heiberg Magnus og en ved navn Eidem. Den siste skal være bror av den meget skrivende Odd Eidem i «Verdens Gang»!

En av våre ulykkelige venner og som gjennom uker og måneder har vært plaget og terrorisert av de to «herrer» Magnus og Eidem skriver:

I mai 1947 fikk min hustru pass for reise til Sverige. Dagen etter at hun var reist fikk jeg besøk av en mann ved navn Rolfsen. Han utga seg for å ha vært frontkjemper og han kom for å selge meg et gyldig svensk pass for 50 kroner. Jeg kunne bruke passet — da bildet var svært likt meg.

Jeg var dum nok til å kjøpe det. Da jeg kom hjem til min leilighet satt Jan Heiberg Magnus og et par karer til og ventet på meg. Magnus spurte øyeblikkelig etter passet. Jeg ble arrestert og beskyldt for å være «lederen av passforfalskningen i Norge».

Senere undersøkte forsøksfører Harald Aarbakke sakens dokumenter og fant at politirapporten var avgitt til Eidem i landssvikavdelingen samme dag, noen timer senere enn jeg hadde fått passet av Rolfsen. Senere har jeg fått høre at Rolfsen arbeidet for Eidem og hans avdeling som provokatør.

Jeg kan også opplyse at en viss Bjarne von Rodian, Oslo, overfor meg, har vedkjent at han hadde sluppet tiltale for en hel del angiverier på Grini ved å «hjelpe» Eidem i forskjellige landsviksaker. Rodian var i avisene betegnet som «storangiveren fra Grini».

i nåtidens Norge. Det er blitt lavere under loftet i tingstuen i dag.

På juristhold er en visstnok oppmerksom på denne utenrettslige virksomhet fra fagor-

Dertil blir han meddelt at han ikke har stemmerett i for-

til å gradere overgrepene, virker det jo paradoksalt at et (Forts. side 6)

Rettsvindlerne er redd den internasjonale kapital

Ingen straffesak mot Norsk Hydro som tjente tyskerne fra første dag

Norsk Hydro kunne i 1943 produsere 50 ganger så meget tungtvann som i året 1940

Den store norske ferskfiskeeksport til Tyskland ble muliggjort ved hjelp av Hydros masseproduksjon av kullsyreis

Denne innsats fra Hydros side reddet Tyskland fra hungersnøden

I anledning Norsk Hydro og dette firmas ytelse til tyskerne, er framkommet følgende offentlige uttalelser:

Driitingeniør Jomar Bruun fra Vemork uttalte i Oslo Byrett 2/6 1947, at han, d.v.s. Norsk Hydro, uten tyskerne hjelp hadde utvidet produksjonskapasiteten på Vemork av tungtvann fra 100 kg pr. år i april 1940 til 5000 kg pr. måned i oktober 1942.

Dette tilsvarer en 12-dobling av produksjonen.

Ingen visste dengang etter sigende hva tungtvann skulle brukes til, men de impliserte fagfolk og produsenter kunne og burde ha en bestemt formodning om dette.

Norsk Hydros tidligere direktør, Dr. Aubert, har nemlig like før sin død (i 1943) opplyst at Norsk Hydro like før tyskernes innfall i Norge — etter anmodning fra den franske militærattasje, hadde levert hele sin tungtvannsbeholdning etter 6 års drift — ca. 180 kg — til Frankrike — og at dette tungtvann ved tyskernes innmarsj i Frankrike var blitt sendt til Bordeaux og derfra videre til England, hvor det dannet grunnlaget for den engelske atomforskning.

Denne opplysning er gjengitt i en del av landets aviser sommeren 1945.

Tiltross for dette har Norsk Hydro på oppfordring av tyskerne gått i gang med en mangefoldig av produksjonen på dette område under intens vitenskapelig innsats med forbedringer av

metoden, installering av nykonstruerte apparater og under meget samvittighetsfull og påpasselig drift.

Driften er meget ømfintlig, men både ingeniører og betjening gjorde alt for å overvinne oppduggende vanskeligheter.

Det var ikke tale om noen sabotasje, eller sit down streik, hvortil det hadde vært rik anled-

ning uten å hindre den øvrige produksjon — og også uten at tyskerne kunne ha merket noe — og heller ikke ha kunnet bevist eller påvist — at det var noen uvilje tilstede.

Hydro sendte i januar 1942 sin driftsbestyrer til Tyskland for å sette seg inn i tyske eksperter forslag — og deretter utarbeidet Hydro tilleggsmetoder og for-

bedringer og oppfinnelser. Inntil høsten 1941 hadde ingen tyske fagmenn besiktiget elektrolyseanlegget på Vemork, hvor tungtvann ble utvunnet som biprodukt for hele den store vannstoff-elektrolysen.

Etter denne tid kom det tyske besøk med 4—6 ukers mellomrom.

Selv etterat ingeniør Bruun var evakuert til London, fortsatte utvidelsen av produksjonskapasiteten, og denne var da steget til 5 — fem — kg pr. døgn, da 9 små høykonsentrasjonsapparater ble sprengt den 28. februar 1943.

Produksjonen av tungtvann gikk til tross for dette uhindret videre i alle de øvrige (forutgående) ca. 3.700 elektrolyseapparater. Hydro bygget straks etter — for egne midler og ved egne fagfolk — 18 nye høykonsentrasjonsapparater på Vemork og på den forbausende korte tid av tre og en halv måned.

Tyskerne kunne ikke selv ha bygget dette anlegg og kunne heller ikke ha overtatt driften av tungtvannsproduksjonen i det store elektrolyseanlegg, da de ikke hadde fagfolk med driftserfaring og manglet i det hele tatt både det sjeldne råmaterieell og arbeidskraft.

Det nye høykonsentrasjonsanlegg kom i gang i juni 1943, således at Hydro allerede i juli 1943 kunne gjenoppta levering av ferdig tungtvann til Tyskland.

Det tar nemlig noen uker før tungtvannsproduksjonen har gjennomløpt høykonsentrasjonsapparatene, og det tar et halvt år før det store forutgående (Forts. side 6)

Avskjedshilsenen.

Jeg har ikke hatt anledning til å lese direktør Margrethe Parm's uttalelser i avisene med avskjedssparket til Bredtveitfangene. Men av Klara Andersens brev til direktøren, gjengitt i «8. Mai», skjønner jeg så noenlunde hva det dreier seg om.

Det er jo heller ikke første gang direktøren på liknende vis offentlig karakteriserer oss — og seg selv. Vi som var så uheldige å være overlatt til hennes og håndgangne kvinners kristelige omsorg på Bredtveit. Moralsk og intellektuelt mindreverdige var vi alle, het det. Især da det første. Hun lot til å betrakte stedet som en slags forbedringsanstalt for falne kvinner — et begrep som vel nærmest hører til i direktøren Parm's fjern ungdom, det blir vanskeligere å definere for hver dag som går.

Men denne gang er det altså de dårlige hjemmene hos NS-folk som skal kristelig påtales. Ja, gudbedre, ufullkomne hjem, opprevne hjem, finner vi i alle kretser, endog i de direktør

Margrethe Parm

Parm hører til. Men neppe prosentvis flere blant våre, før de gikk gjennom det knuseverket som stadig noen kaller retsoppgjøret.

Direktør Parm's uhørte og absolutt løse påstander om oss blir forresten meget godt tilbakevist av Klara Andersen denne gangen.

(Forts. fra side 6)

(Forts. side 6)

Politiinspektør L'Abée-Lund benekter Somdalens (politifullm. Bangs) forklaring

Et stort antal «landsviksaker» bør tas opp til ny behandling

En del av dagspressen meddeler at Riksadvokaten har satt igang rettsforfølging mot et blad angivelig for vår gjengivelse av en forklaring fra Somdalen, alias «politifullmektig Bang». Forklaringen gjaldt politiinspektør L'Abée-Lund for hans forhold på Lillehammer i okkupasjonstiden. Han skulle etter Somdalens forklaring hatt noe med en sak angående to rømte russiske krigsfanger.

Vi kjenner enda ikke noe til den antydende retts sak utenom det som har stått i avisene. — Imidlertid vil vi straks ha sagt at det er politiet som har funnet fram Somdalen og brukt ham som sannhetsvitne mot NS-folk. Vår kilde er således politiets egen mann, og dermed L'Abée-

Lunds. Den eventuelle ære, glede eller skam politiet må ta i denne forbindelse, må politiets ledelse tåle. Justisministeren har forsvart provokatørvirksomheten og det hemmelige politi, og dermed forsvarer han også bruken av Somdalen. Alle tiders største skam! I

Vi vil atter slå fast at politiets øverste ledelse er ansvarlig for bruken av Somdalen. Somdalen er brukt som sannhetsvitne når det kunne hjelpe politiet til å få noen straffet.

Men så ble Somdalen skuffet over politiet som naturlig var. Og så kom han fram med mange ting som var kjedelige å høre for enkelte. Da ville de ikke høre ham lenger.

En må derfor gå ut fra at po-

litiets ledelse nå vil benekte det Somdalen har sagt. Han passer dem ikke lenger, la ham gå!

Men følgen av dette må bli at alle saker han har vært med i må tas opp igjen. Hans vitneprov må da settes ut av betraktning og på ingen måte komme tiltalte til skade, tvert om.

Det er et stort og viktig arbeide som Riksadvokaten snarest mulig må ta seg av.

Rinnans «flukt» fører til injuriersak mot «Ny Tid»

Adresseavisen for lørdag 7. januar, har på grunnlag av vår artikkel for 5. januar, om Rinnans «flukt» fra Misjonshotellet juleaften 1945, henvendt seg til statsadvokat Meland og høyesterettsadvokat Einar Dahl, Trondheim.

Avisen får opplyst, at den injuriersak som ble reist mot «Ny Tid» i sakens anledning vil bli fremmet for byretten om to måneder.

Vi finner det eiendommelig, at det skal ha tatt så mange år med å forberede denne sak. Og i mellomtiden er han som satt inne med med all vitenskap skutt!

Våre kraftverker.

Major Einar Kiil som er fungerende sjef for Krigsskolen, forteller i et intervju om sin karriere ute under krigen, og intervjueren skriver bl. a.:

«I mai 1942 ble han forflyttet tilbake til Storbritannia og ble instruktør ved en britisk vinterskole i Skottland. Den varte i to måneder, så gikk turen til Amerika, til Washington, hvor han skulle delta i planleggelsen av en operasjon, som gikk ut på å sprengte alle elektrisitetsverkene i Norge i luften. Planen fikk sin praktiske forberedelse i Rocky Mountains, hvor han var med og trente 2000 amerikanere og kanadiere for denne befrielsesaksjon i vårt land. I dag kan vi vel være glad for at ikke planen kom til utførelse.»

På våre kanter hadde tyskerne egne lysanlegg. Hadde vårt elektrisitetsverk blitt ødelagt, hadde dette først og fremst gått ut over sivilbefolkningen. Og likedan var det nok andre steder i landet.

Men nå vet altså amerikanerne hvorledes de skal ødelegge kraftverkene i Norge.

Til ettertanke for norske svik-jurister

Fra Østre Landsretts domspremisser i saken mot den tyske befullmektigede i Danmark under okkupasjonen, dr. Best:

«Det er for retten opplyst at det forut for de enkelte tyske aksjoner er gått aksjoner fra dansk side, hvilke aksjoner etter de for besettelse og krig gjeldende lover og sedvaner berettiget besettelsesmakten til å foreta repressallemålinger.»

— — — Ord som kan være verdt ettertanke for norske krisejurister og domsmenn —.

Brev til „8. Mai“

DEN BARMHJERTIGE SAMARITAN

Denne Jesu beretning kan gjengis på følgende måte:

På veien mellom Jerusalem og Jeriko ble en arisk handelsmann overfalt av den jødiske Bar-abbas-bande. Røverne slo den fremmede i svime. De røvet ikke bare hans varer, men også hans klær.

En jødisk prest kom samme vei. Røverne rørte ikke presten. Han var jo både rasfelle og troesfelle. Han hørte den sårede ynke seg og gikk bort til ham. Men da han så at den blodige, nakne mannen var en uomskåren goi (arier), fortsatte han sin vandring — uten å hjelpe.

Levitten, som fulgte etter, gjorde som presten.

Men så kom også en foraktet samaritaner den samme vei. Han tok intet hensyn til den nødlidendes rase, ideologi eller tro. Han spurte ikke engang om den fremmede angret sine synder. Samaritaneren hjelper den hjelpeløse — uten vilkår.

I vår tid er det vel ingen, som blir banket og plyndret, eller på annen måte gjort hjelpeløse?

Hva med NS-folkene? Er ikke de blitt banket? Blir de ikke plyndret? Blir de ikke endog fratatt retten til arbeide, som svarer til utdannelsen?

Men det er vel ingen prest, som har sett deres hjelpeløshet?

Dessverre, vi må nok medgi at de norske prester er enda mere hjerteløse enn de jødiske. Hvordan det?

De ser, ikke bare en fremmed, men titusener egne landsmenn bli plaget i fangeleirene og plyndret så å si til skinn. De fleste prester «går like forbi» uten å bry seg om denne sak. Men de toneangivende prelater gir de hjelpeløse, lidende mennesker noen kraftige ekstraspark.

«Levittene», lederne for de såkalte «kristelige» organisasjoner, gjør som prestene.

Finnes der da ingen barmhjertig samaritan i vår tid?

Jo, Gud skje lov. Men vi må nå helt til Syd-Amerika for å finne ham. Der blir de forsvarsløse, forfulgte og plagede NS-folk hjulpet, eller stilet for upartiske domstoler, og frikjent. Det er som salve i blødende sår.

Bibeltro.

To besynderlige synspunkter

Kristne ledere henstillet nylig til regjeringen å gi ikke-kriminelle landssvikfanger amnesti. Henstillingen ble tilbakevist av justisminister Gundersen. I et intervju uttalte han at det ikke kan trekkes noe skille mellom torturister og angivere på den ene side og framtreddende landssvikere på den annen side. Dette er praktfull tale, en prangende tankeblomst, forvirrende i all sin skjønnhet. Begrepsforvirrende. — Dermed er ikke sagt at justisministeren selv er forvirret. Hans ord gir uttrykk for en politisk tendens av den annen verden. I den siviliserte verden, derimot, er de politiske stndpunkter mange, meningene er delte. Men alle er enig om å fordømme gemene forbrytere. Kanskje ministeren er lur? De fleste mennesker ser forskjell på folk, tenker han. F. eks. på «ministre» i gåseøyne og bøller uten gåseøyne. — Der er intet skille. Husk at jeg har sagt det. — Eller kanskje justisministeren i hemmelighet er av den formening at angiverne egentlig bare er anmeldere og at torturistene bare har vært noe brutale i utøvelsen av sin formodede plikt?

I Aftenposten for 27. des. 1949 skriver teingselsprest Andersen en saklig og utmerket kronikk hvori det forekommer et annet viktig synspunkt. Det bør trekkes fram i lyset. Han skriver apropos dette at den generalpreventive virkning av straff er lik null: «Det ligger nær å spørre: hvilke andre er det som i tilfelle skal straffes for i fram-

Hva andre sier

I PLIKT OG TROSKAP MOT SITT LAND

Ved den kjente politiker Ivar Lykkes død i begynnelsen av desember skrev Adresseavisen i Trondheim bl. a. følgende, som bør gjøres kjent over hele landet:

«Når vi først er inne på vurderingen samtidens og ettertidens, la oss da ikke godt komme inn på det siste kapitlet i Ivar Lykkes offentlige virksomhet, på de berømte eller beryktede riksrådsforhandlingene sommeren 1940. En finner noen av de samme ytre trekkene igjen her. Også her spilte tilfældighetene inn. Hambro var relst av landet og Lykke som var relst hjem ble kalt til Oslo og av sin stotingsgruppe anmodet om å ta Hambros plass i presidentskapet. Og frigjøringsårets dom over Lykke og hans kolleger falt usentimentalt streng og kutsgerisk. Eitertidens dom, historiens dom, vil vise hendelsene på en annen bakgrunn, og en Lykke's navn ikke akkurat vil høste anerkjennelse i forbindelse med riksrådsforhandlingene,

straffer som i enkelte tilfeller har vært likefrem ruinerende? Jeg tror iallfall, at advokat Sterri hadde rett i sitt forslag for to år siden i dette blad om å der burde nedsattes en komite for å komme med forslag om fullstendig revlsjon av oppgjøret.»

AMNESTI?

En kan være enig i at tiden nå er inne til å ta dette spørsmål opp til alvorlig overveelse, skriver Opland Arbeiderblad. Vi tror det er en alminnelig mening at jo før vi kommer tilbake til normale tilstander igjen desto bedre.

Om et halvt års tid kan vi feire frigjøringsens fem-års dag. Kanskje kunne en innen den tid være nådd såpass langt at bare torturistene og de som gjorde seg skyldig i kriminelle forbrytelser under krigen, fortsatt fikk sitte inne og sone sine misgjerninger. De fleste av dem som kaller seg jøssinger vil sikkert være enig i at samfunnet har råd til å vise et slikt høysinn.

«Kirken har som så ofte før fornektet evangeliet»

Adskillige hedninger forstod mere av saken Professor Hal Koch retter et voldsomt angrep på folkekirken

Den danske professor Hal Koch har utgitt en ajourført utgave av sin håndbok «Danmarks Kirke gjennom Tiderne». Den forrige utgave kom i 1939, og den del av boken som omhandler den nyere kirkehistorie, er skrevet

gere end evangeliet, at kirken er kommet mere for at konsolidere og beskytte det borgerlige samfund — det

«8. MAI»

Kristiansund N.
Box 41

Utgiver og redaktør
Nils Vikdal

Forretningsfører
Per Kvendbø

Kontor: Fløyveien 25 — Telefon 1330
Abonnementspris kr. 12.— pr. år

Enda et oppgjørets år

Så er vi da allerede et stykke på vei inn i et nytt år, og vi spør oss selv: Skal det nu bli slutt på det opprivende og landsødeleggende rettsoppgjør, som for hver dag kaster nye og uhyggelige slagskygger over land og folk? Svaret blir betinget. Oppgjøret blir neppe helt ferdig i dette året, sier rettsapparats maskinister. Det er relativt få saker igjen, men det er hovedsakelig store og vanskelige saker — store såkalte profitsaker, som har trukket i langdrag av årsaker som oftest er skjult fra almenheten. Og så må man regne med, at året går og at det enda blir noen saker igjen til tersking i rettsmaskineriet også neste år. Imens avvikles de såkalte landssvikavdelinger etter hvert og behandlingen av de resterende saker overlates til de alminnelige avdelinger for straffesaker, dog uten at unntakelseslovene settes ut av kraft. Det første resultat av dette er, at det blir knappere tider for juristene, noe som allerede merkes på arbeidsmarkedet. Etter rettssvikkonjunkturen kommer nedgangen og det blir kamp om brødet. Eller som det ble sagt forleden i juristkretser, at det varer vel ikke lenge før vi får se denne annonse i dagspressen: «Jurist med laud og sykkel søker stilling. Tar hva som helst». — Dette gjelder selvsagt ikke dem, som med hud og hår solgte seg til aktoratene og feiret billige triumfer overfor de forsvarende. De vil nok ha regjeringens bevakning enno en tid. Er bekymringene store i juristenes leir, later det til at Arbeiderpartiregjeringen er mer fornøyet. Med sin silkebløte stemme ga selvste statsministeren i sin nyttårstale følgende erklæring:

«De som ikke holdt mål under krigen har nu fått sitt oppgjør

det nå må bli slutt på elendigheten og at alle de politisk dømt løslates og bringes inn i samfunnet igjen på like vilkår med landets øvrige borgere, som delte kår med dem under okkupasjonen, men slapp å betale. Ved hjelp av alle gode krefter, sier statsministeren, får vi å håpe, at en vinder over vanskene. — Hvor er så disse gode kreftene? I departementene, i fagforeningene, i kirken, i pressen? Vi spør, fordi vi synes dem ikke. Det koster neppe statsministeren noen nattesøvn å håpe, men vi som er rammet av rettsoppgjøret og de mange som har fått fysisk eller psykisk skade for livet, vet at den fulle rettslige, sosiale og økonomiske oppreisning må bli vårt eget verk. Derfor har vi fått Forbundet for Sosial Oppreisning, og om det fylker der seg dag for dag flere og flere, som på lovens grunn i oppførelse og arbeide vil søke å gjenopprette fem års vansere og fem års farsot over landet.

Vi vet, at vi har endel motstandere i dette arbeide. Vi vet, at disse argumenter er med svikt blant våre egne. Ja, der er svikt: Vetskreimte mennesker med pinefulle fengselsår bak seg ønsker bare å skjule seg og ha fred for sine naboer resten av livet, små og store spekulanter som nok skrek opp under okkupasjonen men som nu hugger halen av og forsverger at den ikke er deres. Men disse få teller ikke. Vi vil ha åpen ferd og åpent oppgjør, og for å få det er vi tvunget til å avkle humbugen og rettssvikene. Det kommer litt etter hvert, og først da vil folket for alvor våkne, og det er med den beste del av befolkningen i fylking at vi fortsetter vår kamp for et fair oppgjør, så der kan bli fred og forlik her i landet etter ti års strid og pine.

«Landssvikkerne» og æresoppreisningen

I Osloavisen «Morgenbladet» for 24. november i år, er der et stort oppslått intervju med endel frontkjempere om disses stilling til dagens aktuelle problemer. Det er et punkt i dette intervju som det kan være av betydning å sette søkelyset nærmere på. — En av de intervjuede frontkjempere fremkommer, ifølge bladets gjengivelse, med følgende temmelig flåsete bemerkning:

«Vi (altså frontkjemperne. — Min bemerkn.) står utenfor forsøkene på å starte NS-organisasjoner. Vi har inntrykk av at det mest er tidligere hjemmesittere, nevrotiske kvinnfolk og personer som har fått en økonomisk knekk, som står bak dem».

Det er forferdende å høre en slik mening dosert fra folk som smykket seg med navnet frontkjempere. Jeg har dessverre inntrykk av at denne negative innstilling til det krevende og nødvendige opplysningsarbeid, ikke er så ganske lite utbredt blant

mange som har vært berørt av det såkalte rettsoppgjør. Angsten og unnfallenheten hos mange tidligere NS folk, er rett og slett forferdende. Det det nu dreier seg om i første rekke, bør kunne stå klart for alle og enhver, nemlig at vi må få full oppreisning, i første rekke ved at vi blir likestillet med alle landets øvrige borgere, og ikke fortsatt skal kunne behandles av stat, kommune og private arbeidsgivere som en parikaste av aller siste sort.

Det er ganske innlysende at den dag ikke er fjern, da det kommer dårlige tider enn det er idag. Og da vil, hvis forholdene skal få fortsette som nu, vanskelighetene for NS-folkene bli enda meget større enn de nu er. De NS-folk som derfor idag hevder at de har så meget å tenke på i forbindelse med å eksistere, og som av den grunn ikke finner tid eller anledning til å ofre noen som helst oppmerksomhet på det arbeid som uegennyttige kvinner og menn rundt om i landet gjør for å spre sann opplysning om det såkalte rettsoppgjør, og for å få fremmet sannheten og rettferdigheten på alle områder såvidt mulig, de NS-folkene beviser derved at de er blottet for æresbegreper og idealer, og at de bare tenker på seg selv først og sist. Men i virkeligheten er deres egoisme uhyre kortsynt. For hva hjelper det om det lykkes enkelte å skape seg en eksistens idag, når man bare risikerer å bli tilsidesatt blant de aller første, når de dårlige tider kommer for alvor om et par år?

Selv om vi som har visst hva vi har gått inn for i alle disse årene, ikke tar våre motstanderes forrederstempel så altfor høytidelig, så kan vi allikevel ikke finne oss i av rent prinsipielle grunner at en slik klikk av forbrytere mot lov og rett, som dem som har fått ture frem som de har villet i denne tiden, skal få slippe så helt billig fra det hele, og til og med skal få lov å fortsette sin umenneskelige og forbryteriske forfølgelse av dem som er blitt rammet av rettsoppgjøret. Sannheten skal fremtidens ryte. De dokumenter som befant seg i Nygårdsvolds, ved flukten fra Norge gjenglemte dokumentmappe, bør frem i lysset. Ryktene sier at disse do-

REFLEKSJONER

La oss begynne med en god historie fra landene øst for «det Gøbbels—Churchillske jernteppe» — den siste versjon av et uløselig spørsmål. Den handler om den store Lysenko, som er blitt all verdens store vitenskapelige lys som har omkalfatret hele den vitenskapelige tenkning.

Lysenko har foretatt en kryssing av en giraff og en ku. Derved er det framkommet en drøvtygger med så lang hale, at den kan beite i Sovjet-Russlands østlige naboland samtidig med at den melkes i Sovjet. Den ble høytidelig gitt til Stalin på hans 70-årsdag.

Den britiske arkitekt Trystan Edwards uttaler, at det nye FN-bygget som Trygve Lie sliter med, og som er under oppførelse i New York, vil komme til å se ut som en gigantisk gravstein og vil bli den mest uinteressante bygning i hele verden. — Vi er ikke så bedrøvet, bare den kan bli ferdig i så god tid at den kan skjule liket.

Det er ikke bare i Norge at der er gått hull på den store ballongen som smykket seg med «motstandsbevegelsens» farver. I Frankrike er der avslørt en motstandsbevegelse som kalte seg «Frankrikes ulver» og 16 av dens medlemmer er arrestert. Denne bevegelse skal ha tjent millioner av francs på å selge attester om at folk hadde deltatt i motstandsbevegelsen. Enkelte kjøpere av disse verdifulle attester har enndog fått offisielle utmerkelse på grunnlag av dem. Sjefen for disse ulvene er en tidligere politiinspektør.

De europeiske land må eksportere mer, sier amerikanerne, og så går Marshall-kandidatene omkring og grubler på dette problem. Vil De ha dollars, må vi få varer, sier Vestens herrer. Javel, svarer direktør Viktor Magnusson i Sandviken i Sverige, men mens den svenske verditoll er omkring 5 pst., er den amerikanske 15—30 pst. Den amerikanske innbydelse til øket eksport på U.S.A. minner om mannen som hadde sinte bikkjer i sin have og som undredes over at ingen tok imot hans innbydelse til å komme på besøk.

Og så var det en historie som for tiden går rundt i verdenspressen:

Randolph Hearst, den store amerikanske aviseieren, har i noen tid reklamert i Subways og andre steder med at hans aviser nå ville bringe «the greatest story ever told». Nysgjerrig kjøpte jeg forleden et nummer av «Journal American», og stor var min forbauselse, da jeg fant følgende 8-spaltede overskrift tvers over forsiden: — «Enemies Bring Adultrees Before Jesus to Trick Him Into Flouting Law». «Plot Fails When He Bids One Without Sin to Cast First Stone». Det var såmen det nye testamente, Hearst brakte som forsideføljetong, omskrevet i amerikansk gul pressestil. Her er en smakebit, som kanskje kan gi hjemlige oversettere nye ideer: «From out the snadled traffic of some hideous bystreet they lugged a woman from an adulterous bed. She was the bait for the trick they meant to play».

Siden får man vite at Jesus skrev navnene på de forskjellige farissæres elskerinner i sandet, og at det var derfor de beskjemmet listet seg bort da han sa: «La den som er ren kaste den første sten». Smart fellow! — Randolph Hearts bibelfortolkning gjør det heft av med de forestillinger man hadde om subtil orientalsk menneskekunnskap i den sublime bemerkning.

men, og vår virksomhet under okkupasjonen etter hvert komme i et helt annet lys i folkets bevissthet, og da vil etter hvert den tid komme, da det hele vil kunne tas opp til revisjon i rettslig forsvarlige former. Vi ønsker ikke hevn eller straff og konsentrasjonsleirer, han er i

«8. Mai»

Aksjetegningen er nå nådd kr. 37 100. — La oss klare målet kr. 50 000. N. V.

Sehested løslatt

HAN FAR BEHOLDE SITT GODS

Hoffjegermester Jørgen Sehested, som under de store forfølgelser i Danmark ble dømt til 12 års fengsel for «landssvik», er nå blitt løslatt. Han har sittet i statsfengslet i Horsens i 4½ år, hvilket er betydelig mer enn de fleste andre med liknende straffer har måttet avsone. Sehested, som er 64½ år gammel, vil nå ta opphold på Broholm. Hans venner har iverksatt en hjelpeaksjon og regner med at han vil beholde sitt gods Broholm til tross for at halvdelen av hans formue ble konfiskert. — Våre lesere vil minnes Sehesteds navn fra hans avslørende bok «Danmark öppnar portarna» som vi smuglet ut av fengslet og over til Sverige, hvor det ble utgitt av forlaget Nordisk Samverkan før Nordisk Rätt. Det har vært

svarslysse. De vil nok ha regjerings bevakning enu en tid.

Er bekymringene store i juristenes leir, later det til at Arbeiderpartiregjeringen er mer fornøyet. Med sin silkebløte stemme ga selveste statsministeren i sin nyttårstale følgende erklæring:

«De som ikke holdt mål under krigen har nu fått sitt oppgjør med samfunnet, og det alt overvelende antall av dem som er blitt dømt har alt sonet straffene sine. Fengsler og leirer avvikes og legges ned. — Mange av dem som har gjort opp med samfunnet kan vel ennå ha sine vansker å stri med, men med hjelp av alle gode krefter får vi håpe at en vinner over de vanskene».

Vi har meget å innvende mot denne uttalelse, som vel må sies å gi uttrykk for regjeringens syn på vårt store problem. — Statsministeren taler om «dem som ikke holdt mål» — altså NS-folkene, de tusener som holdt samfunnsmaskineriet i sving i de farlige år, de andre tusener som ofret navn og rykte for den sak som de trodde på og som derved bidrog til å redde landet gjennom brenningene, og alle de andre som ble på sin post i forvisningen om at de derved tjente det felles beste, for ikke å tale om de mange tusen unge, som satte livet inn i kampen mot bolsjevismen, mens «de gode nordmenn» ennu var blinde. Men statsministeren taler ikke om de henved 200,000 av hans egne som arbeidet på tysk-anleggene eller de høye herrer som satt i en eller annen sentralkomite og beordret folk ut på tyskernes forsvarsverker. — Neida, skulle han ta dem med, da ville det ikke bli mange «rettfærdige» igjen her i landet.

Det neste punkt vi vil sette fingeren på er uttalelsen om, at det hele snart er avvirket. Anei, der sitter ennå 570 kvinner og menn i fengsler og leirer, for det meste nedbrutte mennesker uten sjanser i livet, og omkring dem samler seg alle de pårørende, som går for lut og kaldt vann. Det er et problem, som regjeringen lar ligge til tross for at enkelte av dens medlemmer vet hva en konsentrasjonsleir er og bærer helteglorien om sin panne etter kortere eller noe lengere opphold der. Vi vil derfor i det år som kommer med stadig stigende styrke kreve, at

for å få det er tvunget til å avkle humbugen og rettssvikene. Det kommer litt etter hvert, og først da vil folket for alvor våkne, og det er med den beste del av befolkningen i fylking at vi fortsetter vår kamp for et fair oppgjør, så der kan bli fred og forlik her i landet etter ti års strid og pine.

Justisministeren

Fra tid til annen er det i dagspressen dukket fram diverse forlydender om visse endringer i Regjeringen. Det er særlig justisminister Gundersen en har regnet med vil gå. Han har hatt en meget krass og uheldig innstilling til rettsoppgjøret. Nå da den alminnelige mening er blitt at oppgjøret har kjørt seg ubehjelpelig fast både juridisk og moralsk, er det i høy grad påkrevet at det kommer en justisminister som har en ganske annen innstilling til tingene. Når vi finner å ville si vår mening om justisministerspørsmålet, er det først og fremst for å advare mot den tanke som har vært framme om å gjøre nåværende forsvarsminister Hauge til justisminister. En sådan endring vil bli møtt med mistillit utover landet.

Hauge var med og forfattet landssvikanordningen. Han var også med i den eksklusive klubb som kalte seg hjemmefrontens ledelse. Det var denne ledelse som nedsatte «landssvikkomiteen» i Oslo, bestående av Solem Arntzen, Hauge og Thagaar. Herrene nedsatte seg selv.

Hauge var en kort tid leder av Erstatningsdirektoratet. I siste halvdel av mai 1945 satte Erstatningsdirektoratets direktør, Jens Chr. Hauge, ut en ledelse gjennom Norsk elegrambyrå om N.S.-folke «i virkeligheten er de akonkurs». Denne famøse tale var en trussel om total økonomisk ruin. Og en slik fraråd var altså en av Hauges i. Men andre krefter fikk det brus-hodene en smule.

Dog hadde Erstatningsdirektoratets uttalelse en forferdelig virkning utover lag. Det vil ikke bli glemt i vår generasjon.

I norsk lovverk er det vel ikke noen lov som er reist så mange og alvorlige juridiske og moralske innvendinger mot som landssvikk. Og Hauge som landssvikk i det makkverk som hette landssvikanordningen, kan endogvis ikke

aksjon og regner med at han vil beholde sitt gods Broholm til tross for at halvdel av hans formue ble konfiskert. — Våre lesere vil minnes Sehesteds navn fra hans avslørende bok «Danmark oppnar portarna» som vi smuglet ut av fengslet og over til Sverige, hvor det ble utgitt av forlaget Nordisk Samverkan før Nordisk Rätt. Det har vært gjort iherdige forsøk på å tie boken ihjel, men det er ikke lykkedes, og man vil sikkert få høre mer om den og fra forfatteren i de komende år.

Hjelp!

Frontkjemper søker en eller flere som er villige til å hjelpe seg med lån for kjøp av traktor og jordbruksredskap. Lånet vil bli betalt tilbake etter hånden. Tenker å begynne fra nytt av. Her er no å gjøre for den som kan komme i gang. B. mrk. «Ubemidlet nr. 14».

Ukens kronikk:

Pakt og kultur

De rådende myndigheter her i landet tvilholder på at Norge er i krig med Tyskland, og derfor sender de norske gutter med britisk utstyr og under britisk overkommando til de av de allierte besatte områder i Vest og Nord-Tyskland for å passe på de farlige fiender og uten farskapsbidrag å sette barn på tyske piker. Nå er det ingen, som snakker om «tyskertøser» eller retttere sagt tysker gutter og selveste feltprost Erl. Ulltveit erkjenner at dette med farskapsplikten er en «ytterst vrien sak», selv om det moralske standpunkt er klart. Samtidig kan det fastslås, at forsvarsdepartementet ikke kommer til å gjøre noe med saken foreløbig, det henholder seg til eksemplet fra sin overordnede, det dydige England, som har tatt det standpunkt, at tyske kvinner ikke skal ha adgang til å reise farskapskrav mot britiske tjenestepersonell.

Vi kunne ha lyst til å rope på en ny Johan Castberg, som satte tinge-

inn i stillingen som landets justisminister. Det er grunn til å anta at Arbeiderpartiet nå vil finne en klokere og mere livsfarene mann til justisminister.

le har villet i denne tiden, skal å slippe så helt billig fra det hele, og til og med skal få lov fortsette sin umenneskelige og forbryteriske forfølgelse av dem som er blitt rammet av rettsoppgjøret. Sannheten skal frem i tidens rype. De dokumenter som befant seg i Nygårdsvolds, ved flukten fra Norge gjenglemte dokumentmappe, bør frem i lyset. Ryktene sier at disse dokumenter vil bevise hvem som har det virkelige ansvar for det Norge kom opp i den 9. april 1940. Det vil neppe lykkes myndighetene i det lange løp å hindre at sannheten herom kommer for en dag.

Her ligger et veldig opplysningsarbeid foran oss, og her er det en absolutt moralsk plikt for alle som på en eller annen måte har vært berørt av rettsoppgjøret å gjøre sitt til at dette opplysningsarbeid skal bli drevet så effektivt som mulig. Ved ramme de virkelige ansvarlige på alle områder, vil vi alle sam-

me på plass. Men med den Nygaardsvoldske bigamili i friskt minne lar vi det være, for det hjelper så allikevel ikke noe. Vi er allerede kommet for langt ut i umoralens sump.

Men det er gentlig ikke dette vi skulle skrive til våre lesere om i dag, men om Norges forhold til Spania som eksempel på den politiske umoral. Francostyret i Spania står på index hos våre rådende myndigheter, mens den asiatiske kommunisme, som de selvsamme myndigheter dyrket i sine politiske barneår, herjer øst for jernteppet og sender sine galskapsbasiller helt opp til Løvlens og Furubotetn kyster, sitter våre storpolitiske smågutter og skreller appelsiner, mens de lyser Franco og alt hans vesen i evig ban. Riktignok ga Oslo-husmødrene dem en durabel nesestyver under den berømmelige tomakrigen, og riktignok lot de seg narre ut på den bristende glattisen av de ertevorne storgutta i Lake Success, men det er nesten glemt. Franco er på index og skal bli det, koste hva det koste vil, selv om den sagnomspundne revolusjonære spanske heltinne er «skret» av makthaverne øst for jernteppet uten protest fra de store nord-

med de forestillinger man hadde om subtil orientalsk kunnskap i den sublimе bemerkning.

men, og vår virksomhet under okkupasjonen etter hvert komme i et helt annet lys i folkets bevissthet, og da vil etter hvert den tid komme, da det hele vil kunne tas opp til revisjon i rettslig forsvarlige former. Vi ønsker ikke hevn eller straff over noen. Men vi ønsker full oppreisning og økonomisk erstatning i rettfærdighetens navn.

De NS-folk som idag bare er opptatt med å kritisere alle dem som gjør noe for å ivareta våre interesser, de bør nu snarest forstumme, og heller ta seg noe mere positivt fore. Det minste som idag må kunne forlanges av hver tidligere NS-kvinne og -mann, er at de straks tegner abonnement for seg selv på bladet «8. Mai» og deretter påvirker en eller annen i sin bekjentskapskrets til å gjøre det samme. Videre må alle som en yte noen få (eller helst flere) kroner til

den komite som er nedsatt for å arbeide for en revisjon av det såkalte rettsoppgjøret. Den som ikke nu blir med i dette arbeide, han er ikke bare en forreder mot dem som fremdeles sitter inne-sperret i demokratiske fengsler og konsentrasjonsleirer, han er i første rekke en forreder mot seg selv og sine etterkommere.

Jeg har aldri vært noe særlig begeistret for en hevnjerrig kyniker som Arnulf Øverland, som nu mer enn fire år etter at freden brøt løs, underskriver et opprop i pressen for å få flere dødsdommer, men jeg synes allikevel at noen ord fra ett av hans dikt, kan passe aldeles utmerket på den situasjon alle dem som har vært berørt av «rettsoppgjøret» nu befinner seg i:

«— Og vil du ikke dø som troll så få du sakens fri deg selv»

Ørnulf Myklestad.

menn. Franco er nemlig ikke demokrat etter vårt flertallsdiktators oppskrift, og da får vårt folk finne seg i å betale omkostningene med de sviktende handelsforbindelser og de andre følger av dette.

Men, det halter allikevel. For Norge er med i A-pakten og står under amerikansk formynderskap, når det gjelder utenrikspolitikken og den dermed forbundne opprustning. Og her står man overfor det faktum, at selv om Spania ikke er medlem av FN, noe som Franco heller ikke har bedt om, og heller ikke offisielt deltar i A-pakten, så er dog allikevel Spania en av hovedhjørnestenene i Atlanterhavsmaktens forsvar og dermed en amerikansk militærbase. Portugal er jo med, og når Portugal og Spania driver felles militærøvelser, går jo dette ut på det samme. Det er bare våre egne rådende myndigheter, som ikke vil erkjenne dette faktum og som med beregnende mellomrom lar den dertil egnede presse sende en flom av trykksverte mot appelsinlandet.

Amerikanerne ser mere realistisk på dette, og det er såre naturlig all den tid det er dollaren det hele dreier seg om. Helt siden 1944 har amerikanerne hatt til rådighet flysentralen Barajas utenfor Madrid og den utvides stadig under ledelse av amerikanske teknikere. Moderniseringen av mer enn 40 spanske havner følger etter amerikanske planer, strategiske jernbaner og oljeraffinerier finansieres og kontrolleres av dollar-

magnater, militære anlegg bygges og soldater utdannes i samsvar med dette. Vi kan godt fortsette denne listen, men det fører for langt i dag. Faktum er, og det er ikke bare en kommunistisk påstand, at Franco er det eneste statsoverhodet i Europa, som de kaldt vurderende amerikanere stoler på. Han og Spania er således faktisk innlemmet i A-pakten, selv om det offisielt må skjules av hensyn til de nærtakende vestlige demokratier, disse som for få år siden var selveste Stalins Bundsforvante. Hykleri, sier De? Neida, der er bare politikk, utenrikspolitikk, som våre hjemlige makthavere må sluke rått og som folket finner seg i, fordi ingen tør si sannheten.

Det er ikke meningen å legge sten til byrden for den regjering, som ennå engang har skaffet seg et flertall i stortinget, altså ikke i folket, men vi vil, at folk skal vite at det er noe her som ikke rimer og at lettsindigheten kan føre vårt land på farlige stier. Vi vet, hvorledes den selvsamme regjering har behandlet og fortsatt behandler en særpreget minoritet her i landet. Den hisser mot Francos diktatur, men den fortsetter med sine egne politiske konsentrasjonsleirer i det skjulte og søker å mørklegge sine misgjerninger. Den roper på kulturen, når det gjelder Spania, mens norske lausonger går for lut og kaldt vann i det fortsatt okkuperte Tyskland! Er det så noe å rope hurra for?

En prest — og litt til.

«8. Mai» hadde i sin tid et oppsett om en prest ved et såkalt landsvikfengsel. Vi var ikke dårligere stillet i Nordland heller i året 1945 etter at freden braut løs enn at vi hadde en prest.

Det var i Narvik og høyeste pinsedagen. Oppstilling «på to rekker» og marsj til huftegården. Her ble det ny oppstilling og flankert av to maskinpistolere og en ditto i ryggen, tok andakten til. Presten inntok sin plass. Klædt i ukjent uniform, ikke kjole, men med offiserdistinksjoner, med høyre hånd på revolveren og i den venstre bibelen, skulle han lese noen ord fra døperen Johannes: Øksen lå allerede ved roten.....

Under denne ormevangelpreken tilot en eldre lærer seg til å dra på smilebåndet. Da ble presten for alvor forbortnet. «Jeg ser Dere håndfriser.....» Min oppmerksomhet heftet seg ikke lenger ved presten, men med maskinplsten herr Røtnes på høyre flanken. Det spente anlegg, de nervøse rykninger i pekefingeren på avtrekkeren. Jeg talte 6 patroner i den åpne del av magasinet, gjorde det klart for meg at nå smeller det. Jeg måtte også smile til andakten, men det så heldigvis ikke presten. Og heldigvis smalt det ikke denne gang før på kvelden. Og Gudstjenesten sluttet.

Grimm var han presten, og Grimm skulle han også hete. Gud være hans sjel nådig.

Innkomet på sellen måtte jeg straks gjennomgå både gamle- og nytestamentet. Noen av Johannes ord syntes meg så ukjente. Dokumentasjonen søkte jeg forgjeves, men det kunne jo stå der likefullt.

Jo da, testamenter fikk vi nok av. Det var atskillig omtanke for vår sjels frelse motsatt omtanken for den legemlige. Denne sort trykksaker ble der ikke mørkeselle for.

En lørdagskveld jeg som varetektfange hadde sluppet bajonettene for dagen, banket jeg i selleveggen til den kjernesunde F. H. som lå på andre siden innhyllt i veggelus og stred med difteridøden. Enda kunne han snakke såvidt. Jeg forstod at halsen nå gikk helt igjen. F. H. ble sent brakt til la-sarettet. Der døde han kort etter om natten uten hjelp av andre kyndige enn sjuke medfanger som var kommet dit tidligere av samme grunn. Dette fikk vi vite søndag formiddag gjennom vårt eget etterretningssystem. Kort tid etter ble der stor ståhel i korridoren. Det var tysk kabelgrøfter Hå-gensen, kjent for sin intelligens, som førte ordet. «Har dere testamenter for

Fra vår utenlandspost —

Den danske stat må betale tilbake innragningene

Den danske høyesterett har underkjent den beregningsmåte, som det danske Revisjonsutvalg har brukt ved fastsettelsen av inndragninger hos vognmenn, som kjørte for tyskerne under okkupasjonen.

Det gjelder omlag 4000 saker, men liknende saker i andre arbeidsgrener er også under oppseiling.

En regner med at den danske stat må betale tilbake mange mill. kroner.

Amerikanske Gauleitere til Europa

Det danske blad «Revision» skriver:

«Under stor offisiell hyldelse kom for 4 uker siden amerikaneren Mr. Harold Shantz til Danmark for å overvåke den danske opprustning. Bladet «Land og Folk» kaller, og ikke med urette, amerikaneren for Gauleiter i Danmark.

I Folketinget har Rasmus Krigsminister sagt, at amerikaneren er kommet etter anmodning fra den danske regjering, men slike toner har en også hørt før, og det gikk ikke noe særlig godt for de som trodde at tonene var ekte. Ifølge dansk ministertradisjon, må en tro, at når krigen bryter ut, og Danmark blir okkupert av russerne, hva landet sikkert blir, da det «pjaltede Forsvar» med engelske hjemmevernsuniformer intet er verd vil krigsminister Rasmus skynde seg å si, at han handlet «under tvang» da han sendte bud etter den amerikanske Gauleiter, og så vil han for å redde eget skinn gå igang med å hjelpe russerne med å hudflette alle, som trodde, at hans uttalelser

var alvorlig ment. Krigsminister Rasmus må simpelthen handle i samme ånd som Krigsminister Bror-sen, som for ikke lenge siden oppfordret unge danske til å melde seg i kampen mot kommunismen, og som baketter — med egen pensjon i sikkerhet, med største sinnro så på hvorledes de samme unge menn ble mishandlet og straffet.»

Dagens politikere

Bladet «Revision» har i disse få linjer gitt en uovertruffet karakteristikkk av dagens politikere.

«Vi lever i et samfunn, som er ved å råtne innenfra. Vi har et regjeringsflertall av drevne taktikkere, men et givet ord står ikke lenger til troende. De er mere snedige enn noen Lømmen prokurator når det dreier seg om politiske manøvrer men politisk redelighet og rettssinn kjenner de ikke — —»

Hva hjertet er full av — —

En av Dagens Nyheters medarbeidere skriver følgende i sin avis:

«En uke senere landet jeg i et av Pan America Air Lines plan på Tullns flyplass utenfor Wien. I kontrollen satt som vanlig en amerikansk offiser. Tulln er amerikanernes flyplass i Wien. Den amerikanske offiser kikket hurtig gjennom mine papirer, og så gjorde han honnør. Men i rummet ved siden av, satt en uanseelig østerriksk tollmann, som fortvillet begynte å blade gjennom mitt svenske pass. Til slutt spurte jeg ham på en hjelpsom måte hva han lette etter. Han svarte: «En østerriksk stempeling». «Ja, da kan jeg hjelpe Dem.» sa jeg, «for en slik har jeg ikke — —» «Men

da kan De ikke komme inn i Wien,» sa østerrikeren.

I denne situasjon fantes ingen annen utvei enn maktspråket, det vil si å hente hjelp fra Amerikas forente stater. Jeg gikk tilbake til amerikaneren i rommet ved siden av. Han kikket først på papiret fra Frankfurt, siden på meg og så på østerrikeren. Og så sa han:

«Denne reisende er sett fra alle praktiske sider en ren amerikaner. Si you jolly will let him in.»

Østerrikeren falt sammen som en tomsekk og velen til Wien lå åpen». Hva hjertet er fullt av, løper munnen over med. Denne erkjennelse, selv om den har funnet sted ved at en like liten hemmelighet er røpet, om at D. N.s medarbeidere, sett fra alle praktiske sider er rene amerikanere, bør en særlig legge seg på minnet. Og ikke minst når det gjelder propagandeaen mot Europa for Amerika og Atlanterhavspakten. Vi har liknende hellhuga «norsk»-amerikanere sittende i hver eneste norsk dagsavis og kulørt ukeblad. Så vi mangler heller ikke her i landet eksemplarer av den rene amerikaner eller engelakmann.

Regjeringens Staunings spill med tyskerne til undersøkelse

I disse dager er det i Danmark kommet ut noen bind av Den parlamentariske kommisjons redegjørelse om forholdene omkring 9. april 1940.

I den ene av de bøker som er kommet ut, blir det gjengitt mange vitneprov for Staunings hemmelige avtale med tyskerne. Om et av vitne-utsagnene heter det således:

«et av vitnene forklarer og fastholder at Tysklands innmarsj og okkupasjon av Danmark skjedde etter forhandlinger med Staunings regjering. Og at forhandlingene om dette fant sted i midten av mars måned i en liten by i nærheten av Lübeck, mellom representanter fra den danske regjering og de tyske myndigheter. Videre blir navnene på de menn som deltok i forhandlingene fra begge sider nevnt, likeså blir datoen for når okkupasjonen skulle finne sted fastsatt.

Noe dementi av disse meldinger eller korrigerede opplysninger har ikke funnet sted, og det forlyder at kommisjonen har forbudt ytterligere forhar av de personer som har kjennskap til saken.»

Jeg var hjemmefrontmann, nå tekker jeg hånden

Spørsmål til utenriksminister Lange

Opptrer den norske konsul i Buenos Aires som angiver?

Tidligere presseattasje i Buenos Aires, Leif Botten, som no av og til opptrer i Kringkastingen i Oslo framkom i sitt kåseri lørdag 3. desember d. å. ca. kl. 22 med oppsiktsvekkende og ondsinnede uttalelser om landsmenn i Buenos Aires.

Det var norske kvinner og menn som har reist til Buenos Aires og Argentina for å søke en ny og fredelig framtid som var gjenstand for en rekke rå og brutale utfall. I annen hver setning i sitt kåseri benyttet Leif Botten uttrykk som landssvikere og banditter, og navnga enkelte «landssvikere» — således diskostasteren Sørli og operasangeren Otness.

Botten sa blant annet at den norske konsul i Buenos Aires ved angiveri til pressen i Argentina søkte å boykotte og skade nordmenn som forsøker å arbeide seg opp til en framtid i det fremmede. Kåsøren tok dog i tåkete vendinger avstand fra konsulens metoder.

Kåsøren Botten fortalte videre at der no var mange landssvikere i Buenos Aires og at disse hadde opprettet en organisasjon til ivaretagelse av sine interesser — men sa han — der var åpen kamp mellom denne sammenslutning og den tidligere bestående norske klubben i Buenos Aires, hvis medlemmer er noen forretningsmenn og den norske stats offisielle representanter på ste-

det. Denne klubbens oppgave er presumtvt å ivareta nordmenns og Norges interesser i Buenos Aires.

En fikk imidlertid inntrykk av at denne lille fine klubben var sterkt inspirert av «Kretsen» i Oslo da den gjorde sitt beste for å gjøre livet så surt som mulig for landsmenn i Argentina.

En fikk også inntrykk av at Leif Botten, konsulen og Jøssingklubben i Buenos Aires ikke hadde arbeidet så godt sammen.

Det meste av kåseriet var et lavtliggende sjofelt innlegg hvor kåsøren blottstillet seg selv, den fine klubben og staten Norges representanter i Buenos Aires. Innlegget var båret fram i en ondskapsfull tone. Leif Botten's smakfulle kåseri blir no kommentert i vide kretser.

Da de politiske flyktninger, de forviste og andre i Argentina er framrakende dyktige mennesker tviler en ikke på at de vil forstå å sette jøssingklubben og konsulen på plass gjennom sin organisasjon etter hvert som denne vokser i styrke og slagkraft.

Det er imidlertid et spørsmål om det ikke skader Norges good will at landets offisielle representanter i utlandet driver skummel menneskejakt. — Er det ikke så herr utenriksminister at Norge er deltaker i erklæringen om «menneskerettighetene?»

A. F. W.

FRA UTEFRONTEN:

Samarbeide mellom fascistpartiene

Da den norske presse synes å overse de nye bevegelser ute i det herjede Europa, skal vi gjengi fra det danske blad «Information» en utenrikspolitisk orientering, som forteller om en ny internasjonal som synes å være under oppseiling. Den har intet med norsk psyke å gjøre likeså lite som den tidligere tyske nasjonalisme. Det kan nok være overflødig å bemerke dette overfor tidligere medlemmer av NS, men det er så mange tåpelige mennesker her i dette så oppskrytte land, at det er

og Hitlerjugend-førere, som danner grunnstammen i bevegelsen. Den finnes i Vesttyskland illegalt under flere forskjellige navn — i Hannover og omegn (hvor høyrepartiene under forbundsvalget fikk bemerkelsesverdige mange stemmer) heter de «Die Goten» (goterne), og i Württemberg—Bade «Die Wikinger» med sentrum i Stuttgart. Ytermere opererer over jorden «Gemeinschaft unabhngiger Deutscher» og «Deutscher Block» i Bayern.

To kjente tidligere Gauleitere er engasjert i «gjenreisingsarbeidet», nemlig Hartmann Lauter-

Du skal ikke slå ihjel

Av h. r. adv. Gustav Heber

Dødsstraff i borgerlige saker ble hos oss i sin helhet avskaffet ved vår fremragende straffelov av 1902. Den ble delvis opprettholdt i vår militære straffelov av samme år med den begrensning, at den kun kunne anvendes i krigstid, dog ikke etter krigens opphør og ikke på personer under 18 år, likesom idømt dødsstraff, som ikke var fullbyrdet før krigens opphør, skulle overgå til fengsel på livstid. Ingen av de dødsstraffer, som er fullbyrd-

et, hvor han enn måtte møte den, og hvor høyt han enn måtte sikte for å ramme den, og at han i et hvert fall ikke selv må være med på å begå urett. Men like overfor hva her er passert i dette land etter 8/5 1945, må jeg for å bruke Halvdan Kohts ord si, at min forstand står stille. Nu ynkanskje noen si, at det er en barmhjertighetsgjerning mot de tiltalte å dømme dem til døden fremfor å dømme dem til livsvarig straffarbeid, for selv om

differdøden. Enda kunne han snakke såvidt. Jeg forstod at halsen nå gikk helt igjen. FSTHeldensansat Ørskjoldbristis saretet. Der døde han kort etter om naten uten hjelp av andre kyndige enn sine medfanger som var kommet dit tidligere av samme grunn. Dette fikk vi vite søndag formiddag gjennom vårt eget etterretningssystem. Kort tid etter ble der stor ståhel i korridoren. Det var tysk kabelgrøfter Hågensen, kjent for sin intelligens, som førte ordet. «Har dere testamentet før eller skal Dere få utlevert, for V. H. døde i natt.» Vi skjønnte det ville bli sørget for vår sjels frelse før vi gikk samme veien, men i min ugudelighet tillot jeg meg å spørre om vi virkelig kunne bli frelat. Det var den Grimme preken som stod meg i hodet og det var det intense sug under mellomgolvet som gjorde meg så frimodig. For dette spørsmål fikk vi merkelig nok ikke kollektiv mørkeselle.

Hvordan presten hadde erhvervet plåtolen, uniformen og distinksjonene, ble også et spørsmål å reflektere over. Vi kom dog til det resultat, at han ikke kunne henføres til kategorien: pengesterke tyskarbeidere på Sverigeretur. Det stimulerende fluidum i enkelte barakker kunne ikke ha fristet denne «Herrens tjener».

Jeg meldte meg senere ut av statskirken.

Villas Ravn.

ble hos oss i sin helhet avskaffet ved vår fremragende straffelov av 2002. Den ble delvis opprettholdt i vår militære straffelov av samme år med den begrensning, at den kun kunne anvendes i krigstid, dog ikke etter krigens opphør og ikke på personer under 18 år, likesom idømt dødsstraff, som ikke var fullbyrdet før krigens opphør, skulle overgå til fengsel på livstid. Ingen av de dødsstraffer, som er fullbyrdet etter krigens opphør, hva enten man setter denne til 10/6 1940 eller 8/5 1945, har derfor noen hjemmel i norsk lov. De ulovlige landssviksaker gjør ingen forandring heri, da ingen kan straffes med dødsstraff, hvis han ikke på forhånd er truet med dødsstraff, for handlinger han forhen måtte ha utført. Det er etter dette helt uforståelig for meg, hvordan påtalemyndigheten har kunnet nedlegge påstander for dødsstraff, og hvordan domstolene med Høyesterett på toppen har kunnet idømme dødsstraff. Det står for meg slik, at enhver jurist med respekt for seg selv har til plikt å bekjempe uretten,

hvor han enn måtte ha drept dem, og hvor høyt han enn måtte sile for å ramme den, og at han i et hvert fall ikke selv må være med på å begå urett. Men like overfor hva her er passert i dette land etter 8/5 1945, må jeg for å bruke Halvdan Kohts ord si, at min forstand står stille. Nu vil kanskje noen si, at det er en barmhjertighetsgjerning mot de tiltalte å dømme dem til døden fremfor å dømme dem til livsvarig straffarbeid, for selv om de allikevel en gang slapp ut derfra, så ville det hypotetiske metafysiske helvete, som våre teologer fabler om, fullstendig blekne mot det sosiale helvete, som deres landsmenn ville berede dem om de en gang slapp ut, men dertil er å si, at disse kan overlate til de tiltalte selv å avgjøre, om de foretrekker døden for livet, uten her å opptre som noe forsyn på de tiltaltes vegne. De synder i så fall ikke mot det 5. bud, som forøvrig ikke har noen absolutt gyldighet under krig.

Oslo 25/10 1949.

Gustav Heber.

myndigheter. Videre blir navnene på de menn som deltok i forhandlingene fra begge sider nevnt, likeså blir datoen for når okkupasjonen skulle finne sted fastsatt.

Noe dementi av disse meldinger eller korrigerede opplysninger har ikke funnet sted, og det forlyder at kommisjonens ordførar har forbudt ytterligere forhør av de personer som har kjennskap til saken.»

Jeg var hjemmefrontmann, nå rekker jeg hånden til forsoning

Den danske reformbevegelse, en sammenslutning av de menn og kvinner, som er gått til storm mot rettsløsheten i dagens demokrati, har hatt et stort møte.

På dette møte talte den tidligere meget fremstående frihetsskjemper, pastor Niels Møglvang fra Aarhus. Hans foredrag, eller nærmere preken, ble en gripende beklønnelse til rettferdighet og en hjerteskjærende anklage mot det danske demokrati.

Pastoren la ikke fingrene mellom: «Danmark er i dag okkupert av en makt som er betydelig farligere enn under krigen, for i dag er vi okkupert av ondskapen —»

Taleren hadde selv som fengselsprest vært i forståelsesfull kontakt med de dømte, også de som er blitt henrettet. Han uttrykte sin beundring og ærefrykt for disse menn og deres moralske holdning, som var betydelig større enn deres dommeres.

«Hvorfors fortsetter en med dommer og henrettninger?» spurte han. Han svarte: «Det er angsten som driver videre, angsten for at en selv engang skal bli nødt til å stå til ansvar for sine handlinger. Det finnes et ord i andre troesartikkel som burde stå som overskrift for vårt tidsavsnitt. Det er ordene: «pint under Pontius Pilatus».

Like ynkelig og like feig som Pilatus viste seg, er i dag Danmarks offentlige myndigheter.»

Der og her.

Marshall-planens administrator, Paul Hoffman, har i en pressekonferanse i Washington pekt på de strenge leveforhold i Europa, d.v.s. i den planøkonomiske del av Europa. Inntektene i denne del av verden utgjorde gjennomsnitt pr. innbygger 375 dollars om året. mens gjennomsnittinntekten i De forente stater lå på 1300 dollars om året.

Enn om vi her i gamle, gebrøkkelige Europa tok en foryngelseskur etter amerikansk

«Information» en utenrikspolitisk orientering, som forteller om en ny internasjonalisme. Det kan nok være overflødig å bemerke dette overfor tidligere medlemmer av NS, men det er så mange tåpelige mennesker her i dette så oppskrytte land, at det er best å ta sine forbehold med det samme. Altså, vi refererer:

Frankfurt i oktober.

Den kommunistiske dynamik i Østeuropa synes dag for dag psykologisk å forberede jordbunnen for nye fascistbevegelser i det demokratiske Europa. Fra alle egner vest for jernteppet kommer meldinger om gjenopplivning av gamle fascist- og nazistorganisasjoner, noen under og andre halvveis over jorden. For alle gjelder argumentet: demokrati har ikke styrke og vilje til å motsette seg «verdébolsjevismen». Vi kommer igjen!

Disse bevegelser som ydermere føler seg fristet til ny opp treden på arenaen, etter å ha sett det hell, de halvfascistiske bevegelser har hatt i Italia, Frankrike og Østerrik, har nu, etter hva «Frankfurter Abendpost» meddeler, sluttet seg sammen til en «internasjonal fascistisk union», som arbeider under ledelse av tidligere østerriksk sjefredaktør dr. Carneval.

Ennå er det Østerrike som er sentrum, og nærmere betegnet Salzburg. Her har man allerede gjennom «Verband der Unabhängigen», den nye ekstreme høyrebevegelse, som ved valget i Østerrike oppnådde hele 16 mandater, fått en slags overorganisasjon, man inntil videre kan dekke seg under.

I Østerrike og Tyskland er det først og fremst tidligere SS-folk

mønster og satte alle planøkonomene på en øde øy, hvor de kunne forsøke å leve av å barbere hverandre? Da ville både vi og de øvrige vesteuropeere ennå ha en sjanse. Men det er et forfølgelig håp. Folkets flertall synes å være fornøyet med det store formynderskap, og da er vi andre henvist til å slepe livet igjennom under dette flertallsdiktators svøpe. At dette innebærer aftenlandenes gradvise undergang synes ikke å genere tidens guder. —

— i Hannover og omegn (hvor høyrepartiene under forbundsvalget fikk bemerkelsesverdig mange stemmer) heter de «Die Goten» (goterne), og i Württemberg—Bade «Die Wikinger» med sentrum i Stuttgart. Ytermere opererer over jorden «Gemeinschaft unabhängiger Deutscher» og «Deutscher Block» i Bayern.

To kjente tidligere Gauleiters er engasjert i «gjenreisingsarbeidet», nemlig Hartmann Lauterbacher som måtte flykte fra Stuttgart til Rom, da politiet kom på sporet av ham, og den tidligere Gauleiter i Hamburg Karl Kaufmann, som arbeider innenfor de to nordtyske naziforbund «Neue Ordnung» og «Neue Feuerwehr» (Nytt Brandvern!) Det forlyder, at disse to bevegelser ikke alene opprettholder forbindelse med de engelske Mosleyfascister, men også med den sydafrikanske premierminister dr. Malan. Hva Mosleys bevegelse angår, er der sterke følere ute for øyeblikket. En av hans folk, Peter Ratazzi, bereiser for tiden Tyskland, og deltar sammen med hollenderen Leo Boer i samtaler med tyske Strasser-tilhengere.

Forøvrig er som ventet forbindelsen mest intim sydpå til Italia, hvor fascistene opererer innenfor partiet «MSI» men også Belgias rexister og Hollands nazister er med. Om Danmarks deltakelse i den nye «internasjonale» foreligger der intet.

Foreløbig har virksomheten i hvert fall i Tyskland, hvor den finansieres bl. a. fra Argentina, hovedsakelig vært innskrenket til organisasjonsarbeide og hist og her illegale blad av antidemokratisk og antisemitisk innhold. Ennå er der hverken tale om marsj mot Rom eller Bonn, men der er på den annen side ingen tvil om, at bevegelsen fremfor alt i Tyskland og Østerrike kan få et omfang som tvinger «det nye demokrati» i disse land til motforanstaltninger.

Husk

at ved en annonse i «8. MAI» rekker De ut over hele landet.

Averter derfor når De har noe å selge, når De søker arbeide eller når De selv ønsker arbeidere eller funksjonærer.

Annonseprisen er 1,50 kroner pr. korpuslinje.

Anarkismen fremmes i U.S.A.

Dollarherredømme betyr undergang

Formannen i det amerikanske rederforbund (National Federation of American Shipping) har uttalt at etter hans oppfatning bør den tyske og japanske handelsflåte bli begrenset slik at den bare dekker de to lands tonnasjehov. Landene må ikke tillates å konkurrere på verdensmarkedet. Det viktigste for disse land, sa han, er å bygge opp innenriksflåtene for å tjene innenriks-handelen. Deres deltagelse i internasjonal handel må avstemmes etter landenes egen utnerikshandel. Det er farlig å tillate disse land å bygge opp sine handelsflåter for å konkurrere om handelen mellom andre nasjoner på grunnlag av

teorien om å tjene fremmed valuta, tilføyet herr Bailey.

På et slikt grunnlag vil altså de amerikanske redere bygge opp verdensfreden!

Å nei, det er ikke varig fred de vil ha, men varig undertrykkelse og dollarhegemoni over hele verden.

Vi er fiende av kommunismen, men vi forstår allikevel Stalin og hans menn, når de frykter den amerikanske imperialisme, som ikke vil gi plass for noe initiativ, for noen utviklingsmuligheter, som ikke gir renter til U.S.A.

At ikke folk vil forstå det og forstå den store fare som ligger i en slik politikk. For å sikre sin egen rentemargin gir imperialistene muligheter for nihilisme og anarkisme i det hvite Europa, hvis bolverk tross alt er das ærschmetete Deutschland. De ser ikke — eller vil ikke se — at den store haien ferdes i kjølvannet og lukter blod. Hugger den til, vil det bety ikke bare Europas men også U.S.A.s undergang, hvor meget enn Atlanterhavsmaktene trøster seg til atom-bomben, som da vil vise seg å være keiserens nye klær.

i stort er at det styres med sakkunnskap, men nu blir folk etter hvert så oppgitt over de varmtfølendes evneløshet, at de uvilkarlig begynner å lengte etter den sterke mann som skjærer gjennom vrøvlet. Slik bærer demokratiet i sitt skjød spiren til diktaturet uten å ville ta konsekvensen av det.

Det beste middel til å motarbeide diktaturtendenser i smått som

Fotoet er tatt våren 1949 og taler sitt tydelige språk om tvangsarbeide i Norge

På tvangsarbeide i Norge 1949

Reveljen, et stort triangel, ljoer på gangen. «Hei opp, gutter». Det er rumsjefens varsel. Samme ordene, uten variasjon hver morgen. Det eneste måtte da være hver gang han er hes av forkjølelse, og det er ikke så sjelden nå om dagen. Guttene drar seg opp, som ligger nærmest vinduet, hvor den ene rute er erstattet med en papplate som er glissen, har fått en hel liten snefonn over brystet. Han står bokstavelig opp i en snefoike. En vanlig morgenprat begynner: «Fy pokker — strømper og bukse er like våte. Se her — bukse er klaken! Ja, var det ikke det jeg tenkte — lappen over fotspissen er løs. De fordømte gummistøvle. Og nå som vi ikke har mer lim igjen!» Rumsjefen forsøker å berolige med at han kanskje kan få «orget» litt lim i dag. «Men hold tett gutter», legger han til av gammel vane. Det durrer i ovnen og lyser ut i rummet fra sprekker i den. Alle krabber inntil så godt som mulig. Strømper må bøtes, lallefall de verste hullene. Det gjøres lettvis og greit av en. Han binder en hyssing for hullet. Strømper blir jo litt kortere, men det kjennes ikke så kalt når gummistøvlen kommer på. Ute uler vinden og driver sneen i lette kast mot rutene. Gulvet er klakent etter vasken igår kveld, nærmest som et isbelegg. Maten kommer fram. En brødkalk, en klatt smør og sa litt kaffesurrogat. Appetitten er god, kanskje alt for god. Det er visst ikke alle mann som er «gode og mette» som det heter så smukt i prestenes aftenbønn. Guttene vandrer etter hverandre i gåsegang gjennom sne og en bitende vind. De er fremme ved elven og tar et overblikk

over arbeidsplassen sin. En fjellknaue ste i elven skytes og kjøres bort på traller. Trallekinnene ligger der i bakken ned til elven, men demede forvinner de under vannet. Isen må

løs den gamle og en ny legges på plass, skrues fast og dogges til stillene som ligger under vann. Det nytter ikke med gummivåtter i slikt arbeide og sjelden er det noen som er helt tette. Det er så mye bedre med bare hender da. Det kjennes ikke så kalt som å ha hendene i gummivåtter som smått om senn fyller seg med «verdens kaldeste vann». En mann glir på isen. Han gjør mange komiske forsøk på å gjenvinne balansen, men han dumper ned. «Ble du våt», roper en. Et rasende blikk, mens det drypper fra baken forteller alt. Alt er klart. Sten blir lesset. Tralle etter tralle ruller innover mot land, mens to mann ligger «flate» og skyver. Det går tungt på islagte skinner. Den siger opp bakken og ruller fram til tippen og så samme reisen om og om igjen, tralle etter tralle, dager lang. Kvelden kommer. Klær er stive av is og vann. Trette vandrer flokken «hjem» — et kalt brakkerom. Ved må hentes. Det nøres opp. Klær og støvler stables tett i tett omkring. En damp stiger opp under taket, rå og illelutkende av svette og vann. Rummet fylles. Guttene merker det ikke lenger. Trette og slitne på legeme og sjel har de møtt den eneste barmhjertige venn i tvangsarbeidsleiren — de sover, sover til neste dag. Men da —. Enda er det natt.

«Bukkebas»

Et mannfolk

dukket forleden opp i Aftenpostens spalter. Det er jo heller sjeldent at et slikt eksemplar av den menneskelige fauna dukker opp i den avisene, kanskje nett-opp derfor virket Ejlert Bjerkes manndige forsvar for Knut Hamsun sterkere enn det ville ha virket i en annen avis. Ejlert Bjerke skal ha vår varmeste

NIDSTONG

Var det ikke Skallagrim han het han Kveldulvsonen fra Fjordane som reiste nidstong over Erik Blodøks, for til Island som landnåmsmann og er far til Eigil Skallagrimson?

Denne Skallagrim var ingen logrende opportunist som gjorde seg til makthavernes øyentjener. Han foraktet Erik Blodøks og all hans uferd og ulov. Han foraktet også den onde rådgiverake Gunhild og all den arvesynd som Gundhildsønnene presterte.

Dersom denne Skallagrim var levende iblant oss i dag, kunne jeg tenke meg at han igjen ville reise nidstong, utvandre og si som så:

— Fagert er landet. Aldri så jeg det fagrere. Men med menneskene i dette landet er det gått baklengs. Jeg får kvelningsfornemmelser av all denne statssemenaristiske samrøring hvor svart tykkes kvitt og stygt tykkes vent.

Jeg forakter de tingmenn som i 1939 i strid med Grunnloven valgte seg selv til tingmenn for et år ekstra (for å unngå regjeringskifte foran verdenskrig?) Og det såret min sjel at enn ikke en av 150 tingmenn stilte seg på konstitusjonens side i januar 1940.

Jeg forakter den regjering som la landet åpent — lot noen få forsvarsløse soldater arrangere krig, mens den brakte seg selv i sikkerhet ved å rømme landet.

Jeg forakter de «gode nordmenn» som la skumle planer om statskup i forbindelse med frigjøringen, for å tilfredsstille sin egen maktbrynde. Og jeg forakter det storting og den regjering som lar et så grovt forsøk på konstitusjonsbrudd passere ugransket og upåtal.

Jeg nærer dyp og oppriktig avsky for den «frie» presse som tier til så grove forseelser og lar folket sove videre i uvitenhet.

Jeg forakter de høytstående jurister og offentlige menn som ved sin provisoriske «landssvik-anordning» gjorde hundre tusen

for retten og fått ham dømt, ikke bare for sin egen del, men fordi man da samtidig kunne fått dømt og fordømt de overordentlig farlige ideer han lanserte i en del av sin diktning. En må gå ut fra at Aarflot, som Bjerke skriver, ville ha vært med å dømme Bruno til bålet. Han ville videre ha øvet vold

norske kvinner og menn til landsforrædere og gjorde dem æreløse, lovløse og rettsløse, arbeidsløse og brødløse og fredløse.

Jeg forakter de makthavere og myndigheter som så hemningsløst lot hevnen og forfølgelsen gå ut over tusener skyldfrie barn og vergeløse mødre.

Jeg forakter hver den landsmann som i ynkelig feighet gjorde jakt på andre for å dekke seg selv og sine egne bryst.

Jeg forakter den presse som i en ond tid hetser opp et folk i stedet for å tale fornuftens og hjertets sak.

Jeg forakter den geistlighet som er tro mot uretten, men utro mot retten og rettferdigheten og barmhjertigheten.

Jeg forakter enhver blodhevner, i særlig grad den som hykler kristendom hva enten det er i oxford eller i statskirken, og som bærer sitt gullkors forgyves i jakkeslaget eller på magen.

Jeg ringeakter hver den som tier og samtykker når hans samvittighet sier ham at han burde tale menneskerettighetenes hellige sak.

Jeg forakter den politistat eller politietat som anvender provokatører og kaster skylden herfor på sine underordnede. Jeg forakter også dem som forfatter røverhistorier om «bredt anlagt anslag mot rettsoppgjøret», om «likvidasjonsgruppe» og liknende skremser for å unnskyld sine egne metoder og holde folkets forvirrede tro vedlike.

Jeg forakter hver den som hykler yringsfrihet og tolererer ja endog stimulerer til yringsterror overfor anderledes tenkende.

Jeg forakter hver den som bevisst forvrenger fakta.

Jeg ynkes over hver den stymper som snakker den kompakte majoritet etter munnen for å sikre sin egen lille andel i flesket.

Jeg ringeakter det Røde Kors som ingenting har å innvende imot at Røde Kors-søstre fengsles i år og dag for sin samaritantjeneste som de kom til å utføre på «den gale side» av fronten mellom to verdensyrster.

Jeg forakter den «rettsstat» som straffer tusener frontkjempere med mange års konsentrasjonsleir, på samme tid som den samme «rettsstat» med alle midler rustet seg til å møte et mulig angrep eller overgrep fra den samme stormakt som front-

Stillinger ledig.

Kaptein,
1ste og 2nen styrmann og
1ste og 2nen maskinist
søkes til 800 tons D/S.

Henvendelse
STEINAR GLASØ
Tullins gt. 4 A
Oslo

«Giv oss i dag vår daglige død»

En kritisk vurdering av vesterlandsk kultur

Den amerikanske kritiker G. Legman, har skrevet en høyet uamerikansk bok, «Love and Death» som vi vil henlede oppmerksomheten på overfor dem som har interesse av å studere åndslivets fenomener. Vi skal gi en kort oversikt over bokens kjern.

Den har som undertittel: En studie i censur, og etter å ha gitt den puritanske amerikanske censur og dens katastrofale følger det glatte lag, går han over til å analysere den forførende omfangrike litteratur og makteliteratur, som trives og endog oppdyrkes under den lovmessige censur og den langt farligere indre censur som publikum utøver og systematisk oppøves til å utøve. Han har det kritiske mot til å erklære, at en moderne kritikers funksjon består i ikke bare å lokke en håndfull forkuete kultursnobber til å lese Kafka og Kierkegaard, men også bør være å undersøke, hva millioner av mennesker blir foret med og hvorfor. Hans svar på dette er egnet til å vekke til ettertanke.

Med tørre tall understøtter han sin påstand om, at den amerikanske generasjon som er vokset opp siden 1930 bokstavelig ikke kan lese noe, som selv fjernet nærmer seg begrepet litteratur, at den utelukkende ernæres åndelig av «comc-strips» og «comic-books» — tegneserier og tegnehefter, som er alt annet enn komiske — og at den litt eldre generasjon, som i sin tid lærte et litt større ordforråd, enstemmig roper på bøker om mord og voldelig død. Han påviser at

kvens gjør alle tyskerarbeidere til «landsforrædere» — uten at de samme tingmenn til denne dag har gjort opp dette sitt «landssvikerske» forhold? Jeg forakter også hver den aktor, «statsadvokat», «lagmann» og dommer som så nidkjært gikk inn i disse gjøremål, på tross av at de selv hadde vært på gyn-

dette enorme behov for sadisme og vold er en naturlig følge av fortrenkt seksualitet og av den universelle militære sjelstrøring og følelsesforring som er en bankerot kulturskrampaktige forsøk på å holde spillet gående med alle midler. Han viser hvorledes sadismen og dødkulten har gjennomfinisert også den angelsaksiske litterære litteratur og derigjennom andre lands til metthetspunktet. Overalt har døden fått triumfer over kjærligheten som livgivende prinsipp. Kun pervertert sex får lov til å slippe gjennom den ytre og indre censur. «Giv oss i dag vår daglige død» er ikke lenger bare noen få neurotikerens bønn, men et rop som stiger fra Vesterlandenes menneskemasser. Forfatteren sier til slutt:

«Hvis Brandes skulle skrive sine «Hovedstrømninger» i dag, så ville han finne en hovedstrømning i vår litteratur — i retning av døden. Fremad mot avgrunnen! Vi er blitt advart. Mene—mene—tekel og mord har aldri stått med større skrift på veggen. Vi driver døden i møte. Vi elsker den, vi ønsker den og vi skal nok få den».

Dette kan synes å være hårde ord, men boken er et levende bevis for kritikkens vitalitet i en ekte kritikers hender. Vi har ikke plass til å gå nærmere inn på den her, men vil forsøke også i framtiden å være på vakt, når det gjelder vår kulturs utskjelser. Vi har ikke hørt noe om at denne boken skal komme på norsk, men den kunne fortjene å bli tatt opp til behandling også med henblikk på norske forhold og bli drøftet ikke bare i offentlige avfarvningsanstalter som f. eks. kringkastingen, men blant intelligente mennesker som ser litt av varslene om aftenlandenes undergang og som vil gjøre sitt til å forhale den.

«Demokratisk» og «nazistisk» musikk

mermest som et isbelegg. Maten kommer fram. En brødskaik, en klatt smør og så litt kaffesurrogat. Appeltitten er god, kanskje alt for god. Det er visst ikke alle mann som er «gode og mette» som det heter så smukt i prestenes aftenbønn. Guttene vandrer etter hverandre i gåsegang gjennom sne og en bitende vind. De er fremme ved elven og tar et overblikk rgo

over arbeidsplassen sin. En fjellknause ute i elven skytes og lejaras bort på traller. Tralleakinnene ligger der i bakken ned til elven, men der node forsvinner de under vannet. Isen må trumpe løs så trallene kommer fram. Seks mann skal ut på platået. «Hvem har dette støvler —», roper basen gjennom vindkastene mens guttene hytter seg mot den bitende kulde. Spørsmålet blir nærmest tatt som et humoristisk innslag. Det er vel ikke en mann som har helt dette støvler. De er vant de guttene til å vasse i det iskaldt vannet. «Det er bare så forbannet kaldt til en blir så'n ornt'lig våt», sier en i flokken. De andre nikker samtykkende. Seks mann vasser utover, to skyver en tralle. «Bum», tralle forsvinner med forenden ned i en vannkulp. Det siste skuddet i går hadde knekket den ene skinnen. Verktøy ble hentet.

Med bare hender i isvannet, skruen

men da —. Enda er det natt.

«Bukkebas»

Et mannfolk

dukket forleden opp i Aftenpostens spalter. Det er jo heller sjeldent at et slikt eksemplar av den menneskelige fauna dukker opp i den avisen, kanskje nettopp derfor virket Ejlert Bjerkes manndige forsvar for Knut Hamsun sterkere enn det ville ha virket i en annen avis. Ejlert Bjerke skal ha vår varmeste takk fordi han har våget sitt navn på et forsvar av Hamsun.

Spesielt må en ha lov til å fryde seg over at A-pottens litterære tomtegubbe Sivert Aarflot ble tatt så totalt av dago som han ble. Det virket uopprettelig komisk når denne herre i en blek fotnote til Bjerkes artikkel kom med den gamle slager om bistand til fienden. Rent bortsett fra avisens egen millionbestand virker det meget søkt at en trutt og stadig vil fortsette å henge seg i bistandsfrasens forklebånd.

Det er jo også horribelt når en litteraturanmelder som Aarflot kan tillate seg å skrive at en skulle ha trukket Hamsun

Jeg forakter de høytstående jurister og offentlige menn som ved sin provisoriske «landssvik-anordning» gjorde hundre tusen

for retten og fått ham dømt, «ikke bare for sin egen del, men fordi man da samtidig kunne fått dømt og fordømt de overordentlig farlige ideer han lanserte i en del av sin diktning.» En må gå ut fra at Aarflot, som Bjerke skriver, ville ha vært med å dømme Bruno til bålet. Han ville videre ha øvet vold mot den norske litteratur fra Wergeland til Arnulf Øverland, ja tro om han ikke ville ha strøket noen kapitler av Bibelen også. Det er utrolig at en mann med sine fulle (?) fem vil prøve denne form for meningsterror og åpent vise sin avmæktige frykt overfor de som er større enn ham, og som kanskje vil kunne forstyrre hans nattesøvn. Vi ser gjerne Ejlert Bjerke igjen på krigsstien etter de råflotte og Aarflote skalper. Det trenges en frisk vind i flere aviser, og da

særlig i Aftenposten der okkupasjonstidens mugg og millioner fremdeles yngler i krokene.

Iver T.

Jeg ringeakter det Røde Kors som ingenting har å innvende imot at Røde Kors-søstre fengsles i år og dag for sin samaritantjeneste som de kom til å utføre på «den gale side» av fronten mellom to verdensyrster. Jeg forakter den «rettsstat» som straffer tusener frontkjemper med mange års konsentrasjonsleir, på samme tid som den samme «rettsstat» med alle midler ruster seg til å møte et mulig angrep eller overgrep fra den samme stormakt som frontkjemperne trodde de brude sette livet inn for å demme opp imot.

Jeg har for alltid tapt respekten for de høyesterettsdommere som i betenknninger av alvorligste art for land og kontitusjon loddrett motsier seg selv etter som vindretningen hadde vendt seg i mellomtiden, og som holder denne sin selvmotsigelse hemmelig for folket. Hvordan skal slike dommeres fortsatte domsavgjørelser kunne vinne min tiltro?

Og jeg forakter de tingmenn som hadde vært tyskerarbeidere, men like vel stemte for en «landssviklov» som i sin konse-

re sin egen lille andel i liesket. at den litt eldre egnerasjon, som i sin tid lærte et litt større ordforråd, enstemmig roper på bøker om mord og voldelig død. Han påviser at

kvens gjør alle tyskerarbeidere til «landsforrædere» — uten at de samme tingmenn til denne dag har gjort opp dette sitt «landssvikerske» forhold?

Jeg forakter også hver den aktor, «statsadvokat», «lagmann» og dommer som så nidkjært gikk inn i disse gjøremål, på tross av at de selv hadde vært på gyngende grunn, — eller kanskje nettopp derfor???

Ja, jeg forakter og reiser nidstong over Erik Blodøks, Gunhild og Gunhildssønnene i hvilken forklødning de enn måtte vise seg, og i hvilken som helst tidsperiode de enn måtte opptre under Asa-Tors hegn eller korsets misbrukte tegn.

Men jeg tar hatten av i dyp ærbødighet for hver den kvinne og mann som i denne borgerkrigerske ulvetid har evnet å sette alle opportune hensyn tilside og talt «Roma midt i mot». — «For aldri det skal med grunn verta sagt at landet det ligg utan vardevakt.» Skallagrinn.

når det gjelder vår kulturs utskjelser. Vi har ikke hørt noe om at denne boken skal komme på norsk, men den kunne fortjene å bli tatt opp til behandling også med henblikk på norske forhold og bli drøftet ikke bare i offentlige avfarvningsanaltaler som f. eks. kringkastingen, men blant intelligente mennesker som ser litt av varslene om aftenlandenes undergang og som vil gjøre sitt til å forhale den.

«Demokratisk» og «nazistisk» musikk

Onsdag den 14. sept. hadde Norsk Rikskringkasting en programpost «Kjente marsjer». Her forekom amerikanske, franske, engelske og norske marsjkomposisjoner, men ingen tyske!

Vi forstår så godt meningen: Samtlige marsjer som ble spilt var «demokratiske», men de tyske marsjene er det «nazisme»! Er det ikke en viss grense for barnaligheten? Og for norske lytters intelligensminimum?

Med det samme vi er inne på kringkastingen: Hvorfor annonseres titlene på amerikanske og engelske komposisjoner på originalspråket, mens tyske komposisjoner som regel annonseres på norsk? — Er det «nazisme» i det tyske språket også?

LOV OG ULOV

Av M. H.

Med lov skal land bygges, og ei med ulov ødes.

Våre fedre, som denne satsen stammer fra, var klar over at lov og lov kunne være to ting: Det kunne lages lover som var til gagn for landet, som bygget og trygget det så det kunne bli levelige kår for alle.

Men det kunne også ennes på ulover hvis virkning ville gå i motsatt retning; lover som rev ned og virket ødeleggende og gjorde det utrygt for folk til å leve i landet og rykket bort det grunnlag som hver og en skulle bygge sin eksistens på. Slike lover ville ikke folket vite av.

Å bygge og å øde er to helt motsatte ting. Å bygge er positivt, noe givende — en skapende evne i mennesket som gir seg utslag i ytre handling for å øke tingene og bringe tilveie noe mere og bedre enn det som var før. Det er dette skapende, byggende arbeidet som har bragt oss framover i utvikling, det man

med ett ord kaller kultur. Dette arbeidet er det som har bygd samfunnet, og det er dette stadig byggende og skapende arbeidet som skal trygge både kulturen og samfunnet. Og lovene som gis må være av den art at de støtter opp om dette arbeidet. Da blir det utvikling og vekst og et rikere liv i beste mening for alle. Dette er de gamle, våre fedre, klar over. De hadde en vel utviklet rettssans som satte sitt preg på de lover de gav, og de tok ikke lett på dem som dristet seg til å bryte lovene.

Men livet lærer oss at likesom der er mennesker med en positiv evne til å bygge, så er det også mennesker — og de er ikke så få — som har en utpreget negativ natur, og hvis største fornøyelse det er å rive ned det andre har bygget opp. Det kommer tilsyne allerede hos barna — i deres leik. Har et eller flere barn sammen leikt seg med å bygge opp noe, så kan det lett hende at det kommer noen og river det

ned for dem. Det blir et sammenstøt mellom de positive, byggende krefter og de negative og ødeleggende slike.

Og som menneskene er som barn, så blir de også som voksne, naturdriften følger voksteren. Det blir enten å bygge opp, eller å rive ned. De positive evner skaper lover som bygger landet og bringer det framover i velstand og velvære. De negative naturer lager ulover som river ned og øder hva andre med mye strev har bygd opp. Det var dette våre fedre ikke ville vite av. De presiserte det i følgende sats:

Med lov skal land bygges, og ei med ulov ødes!

De skjelnet sterkt mellom lov og ulov.

Loven, skapt av positive mennesker til landets gagn, den skulle stå, den gav en fast grunn og et godt fotfeste for tilværelsen. Ved den loven følte de seg tilfreds og trygg. Og denne trygghetsfølelsen irigjorde kreftene og økte dem for det byggende arbeidet.

Uloven derimot, skapt av negative naturer, var av en helt annen art. Den ville øde det som var bygd opp, og ta fra folk resultatet av deres arbeide og strev.

Den ville rykke bort fotfestet og gjøre grunnen utrygg og fremtiden usikker. Derfor måtte det ingen ulov bli.

Men disse negative mennesker, som ser sin største hugnad i å forspille hva andre har bragt tilveie, og gjøre livsgrunnlaget usikkert for de fleste, de gir seg ikke så lett; deres lyst til å øde må få utfolde seg. Og så har en da kampen gående, kampen mellom det positive og det negative, mellom lov og ulov.

Og denne kampen har varet ved ned gjennom tidene, like til vår tid, og den pågår den dag i dag. Ja just nå er den særlig sterk fordi den negative evnen er så framtrødende, og alle ulovene derfor så mange. Det har nok for en del sin grunn i at vi nettopp har hatt en krig på kloss hold, for krigen er da negativ nok, slik den raserer og bryter ned, ikke bare på det materielle område, men også — og især — i åndelig henseende. Og det er dog det verste. Men det er ikke bare krigen vi kan skylde på som forklaring på alle ulovene vi har fått etterpå. Den gav bare utløsning for alle de negative krefter i folket som vi nå ser komme tilsyne. Og de var

større og verre enn vi kunne ha anet.

Den mest framtrødende lov, og den som har bragt de største skadevirkninger innover i vårt samfunn, er jo den noksom berømte såkalte Landssvikanordning eller Landssviklov, en typisk ulov som raserer de gamle, trygge lover og alt som ved dem er bygd opp, og som øder verdier og folkelykken for så mange.

Denne forferdelige uloven bringer for dagen hvilken uhyggelig negativ evne de mennesker har som har fått den istand. Selv manglet de den positive evnen: å bygge et vern om landet. Vi kunne ha tilgitt dem denne forsømmelsen og manglende evne dersom de hadde latt det vært bare med det. Men det gjorde de ikke, de turet tvertimot videre i vei og gikk til angrep på de mennesker som ifølge sin positive innstilling hadde anstrengt seg for å bevare og verne om verdiene (liv og eiendom) så skaden kunne bli minst mulig mens krisen stod på.

Og dette tilgir vi de negative ikke!

Ennå raser disse mennesker, ennå sitter de i høysetet og regjerer med sine ulover, og i uhyg-

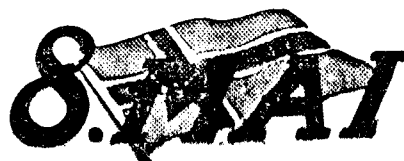
gelig grad øder verdier for land og folk. Aldri har vel ulovene vært flere, folkelykken mindre og ulykkene og utryggheten større. Det er ikke første gang landet har vært hjemsokt av krig; men vi vet ikke av at det er blitt så mange ulykkelige ulover laget etterpå som denne gangen. De som kom til makten igjen nå manglet den positive evnen til å bygge opp. Så gjorde de seg i stedet berømt med sine ødeleggende lover. De skaffet seg ved dem en i sannhet herostratisk berømmelse. —

Men om folk enn føler seg trykket og kuert og maktesløse under ulovenes herredømme, så får vi dog tro og håpe at det likevel må finnes folk som kan ta kampen opp mot uvesenet og forsøke å gjenreise lov og rett slik det var før ulovene satte inn.

Men det skjer ikke uten kamp, for «alt av troll vil trygt sitja». —

Om denne kampen må vi samle oss alle vi som har samme syn som fedrene: at det er med lov landet skal bygges, og ikke ved ulov ødes.

A V E R T E R

A B O N N E R

Fra Forbundet for Sosial Reising — Rettssvindlerne er redd —

(Fort. fra side 1)

Fort. fra side 1.

sammen med follesnytt, så det skulle ikke være vanskelig å ta sin beslutning. Forbundet ledes — og vil stadig bli ledet — etter en ste og uangripelig kurs, langt unna straffe-lovens bær og skjær, så ingen skal engste seg for å stige ombord. Mere lovlidige folk enn oss fins ikke i dagens Norge!

Med den oversikt vi har ved årsskiftet, kan det ikke være den minste tvil om at Forbundets økonomi vil bli sikret. Vi går inn for å skaffe oss faste bidrag (kontingent), som gir trygget grunnlag, men er selvsagt også takknemlige for engangsbidrag, særlig nå i den første tid. Konto er opprettet i Oslobank, statsautorisert revisor overvåker våre regnskaper o.s.v.

Det har gledet meg mye å se at så mange «utenforstående», d.v.s. personer som selv ikke er rammet av «rettsoppgjøret», er med og støtter Forbundet.

Forslag til vedtekter og arbeidsprogram foreligger og skal endelig behandles og vedtas på førstkommande landsmøte, hvortil alle distriktstillsitsmenn vil bli innkalt. På landsmøtet vil endelig standpunkt bli tatt til Oslo-møtets forslag om opprettelse av et eget Sosialkontor, hvis oppgave det i første rekke blir å ordne med hjelp og støtte til syke, gamle og nød-stedte og utføre annet nødvendig hjelpearbeid for dem som er rammet av rettsoppgjøret. Inntil Forbundets Sosialkontor eventuelt treir i virksomhet, har arbeidsutvalget tatt seg av disse spørsmål i den utstrekning det har vært mulig med de midler som hittil har stått til rådighet.

Forbundet overtok allerede fra starten finansieringen av Røds Rettskontor. Høyesterettsadvokat Rød ønsker imidlertid å fratre sin stilling ved Rettskontoret fra årsskiftet. Jeg vil her benytte anledningen til å gi herr Rød min honnør for det uegennyttige og solide arbeid han har utført for vår sak i en vanskelig tid.

Forbundets Rettskontor må altså om- eller nyorganiseres. På Oslo-møtet i oktober fikk Rettskontoret sitt eget styre, som er underlagt Forbundet og samarbeider med dette. Styret består av: Høyesterettsadvokat Albert Wiesener, fru Solveig Stang og cand. mag. N. R. Fløttre. Dette styre arbeider med saken.

I mellomtiden fortsetter Rettskontoret under kyndig ledelse, men med redusert personale, i

anser jeg for å være en av våre viktigste oppgaver. Særlig mener jeg vi må slå et slag for «8. Mai», som ved hjelp av våre tillitsmenns virke må kunne tredobles sitt opplag i løpet av 1950. Alle Forbundets tillitsmenn bør ha sin kvitteringsbok for «8. Mai» og samle abonnenter, skaffe annonser o.s.v. Bladet blir akkurat så stort og godt og allsidig som vi selv lager det ved at vi skaffer det den økonomiske ryggrad som er nødvendig.

Noen egen forlagsvirksomhet kan ikke Forbundet sette i gang i dag. Men det kan bli senere, hvis nødvendig. Imidlertid har jeg hatt kontakt med et par drivende karer — begge journalister — som har ferdige planer for «Norske Selvtgiveres Kommissjonssalg», en ypperlig idé, hvis detaljer jeg ikke her skal komme inn på. Det kan bli tale om et samarbeid mellom Forbundet og denne organisasjon. — Det er mange gode menn og dyktige penner som i dag har interessant stoff liggende ferdig, men som ikke kommer til orde gjennom våre ordinære forlag. Man kan jo ikke alle være Knut Hamsun!

Det nye Storting treir sammen i januar. Vi kan vel uten videre gå ut fra at dette Storting står mere ubundet av begivenhetene omkring okkupasjon og frigjøring, og derfor har et friere og mere nøkternt syn på mange spørsmål enn det Storting, som ifølge Chr. S. Oftedal var sammensatt slik: «Av 150 medlemmer har 59 vært fengslet av tyskerne, de fleste av dem i tyske fengsler og konsentrasjonsleirer».

elektrolyseanlegg er gjennomløpt.

Allerede våren 1942 hadde tyskerne spurt om Hydro også kunne produsere tungtvann i elektrolyse-anleggene på Såheim og Notodden. De dertil fornødne driftsforandringer og tilbygg ble satt i gang.

På Notodden ble det benyttet elektrolyse-apparater av en helt annen type, som ikke var egnet til tungtvannproduksjon, men da gjorde Hydro en betydningsfull oppfinnelse, som av Hydros folk ble uteksperimentert på Notodden, slik at en også der kunne oppta produksjon av tungtvann. Det ble bygget tilleggsanlegg hvorav bare det ene kostet Hydro ca. kr. 450,000.—. Oppfinnelsen ble registrert under nr. 75 564 og hemmeligholdt.

Den 24. juli 1943 ble Herøya bombet av engelske fly. Nordisk Lettmetalls store anlegg ble ødelagt. I dette hadde Hydro deltatt med 1/3 av aksje- og lånekapitalen (Hydros andel var 70 millioner kroner) ved siden av det store tyske kjemikonsern I. G. Farbenindustrie og det tyske luftvåpens bank i Berlin. Likeså ble Hydros kvelstoffanlegg, som lå flere kilometer bortenfor — ødelagt.

Dette måtte oppfattes som alliert avstraffelse av Norsk Hydro. Hydro ville derfor slutte med tungtvannproduksjonen og tyskerne gikk primo august 1943 uten videre med på det.

Den omfattende produksjon av kullsyre fortsatte imidlertid til krigens slutt. Tyskerne måtte nemlig ha denne kullsyre for å kunne transportere fisk fra Norge til Tyskland. Det hjalp Tyskland til å unngå hungerskatastrofe, som i 1918. Dette var både livs- og krigsviktig for Tyskland.

Man må også tenke på at utvidelsen av tungtvannproduksjonen hos Hydro kun i mindre grad berodde på at større kraftmengder og flere vannstoff-elektrolysører ble tatt i bruk, anslagsvis kun en fordobling. Det vesentlige grunnlag var forbedringer i den regulære vannstoffelektrolysen og i den benyt-

motors fly den 16. november 1943 Rjukan, Såheim og Vemork med store tap av menneskelig og eiendom, og ødeleggelsene var så store at bare gjenoppbyggingen kostet ca. 56 millioner kroner og dertil kommer driftstapet.

Ved dette bombeangrep ble det drept 18 mennesker, som oppholdt seg i et tilfluktsrom i nærheten av Vemork kraftstasjon.

Ifølge hjemmefrontboken «Imi» ble dette voldsomme amerikanske bombeangrep «iverksatt direkte fra høyeste alliert hold, utenom de vanlige instanser, kom som lyn fra klar himmel både for Tronstad og de andre norske autoriteter.»

Den såkalte norske regjering i London hadde altså ikke noe å si.

Norsk Hydro er landets største industrielle bedrift. I okkupasjonstiden arbeidet denne bedrift i likhet med den øvrige industri, i okkupasjonsmaktens interesse — under mottoet: «Hold hjulene i gang!» Den bistand Norsk Hydro ydet tyskerne i okkupasjonstiden representerer sikkert i kroner forholdsvis svimlende beløp.

Det er imidlertid ingen som har hørt noe om at Norsk Hydro er rammet av det «rettferdige» rettsoppgjør.

Vi vet at Norges Høyesterett har fradømt en rekke lærere og andre tjenestemenn stilling og ære for noe abstrakt som kalles «uverdighet». Og vi vet at et bidrag til veldedighet på 5 — fem — kroner i en rett er blitt belønnet med en bot på 3000 kroner og at det dertil er blitt krevd avskjedigelse fra offentlig stilling.

Dette bare som et lite eksempel til sammenligning med det mangemillion-selskap som heter Norsk Hydro.

Driften ble ikke stanset. Det ble ikke innsatt noen «bobestyrer». Og for noen dager siden hørte vi at dette selskap i 1949 har hatt et driftsoverskudd på 11 — elleve — millioner kroner.

Vi har intet hørt om inndragning og «erstatning» for Norsk Hydro.

Hvordan kan dette henge sammen? Det kan da ikke være likhet for loven. Eller gjelder loven bare for de små, og for noen be-

Forbundet for Sosial Oppreisning Rettskontoret

Oslo, Skipperguten 44III. Telefon 41 63 03

NY START!

Ung ugift mann med de aller beste anbefalinger søker stilling. Har følgende praksis:

Bil- og plateverksted 3 år.

Selger — demonstratør i elektrisk forr. 2½ år.

Annonsesjef i dagsavis 2½ år.

Butikksjef — sekretær for sjefen i større rørleggerfirma 4½ år.

Ledende stilling i arbeidsformidlingen 3 år.

Under soningen gjennomgått yrkeskurs for mekanikere 1. og 2. klasse, og spesialkurs i elektr. sveising.

Send tilbud — alt har interesse. Billett merk. K. O. 97.

SÆTERVILLA

Av økonomiske grunner bortleies min sætervilla på Drokjøngaugen i Gausdals Vestfjell til påske og en måned om sommeren. Fiskevann med båt.

Erling Bjørnson, Follebu

Kjemiker

Mindre næringsmiddelabrikk søker forbindelse med flink kjemiker som kan bistå med råd og opplysninger om nye artikler. Spesielt fremstilling av smørebrødpålegg etc. Gode betingelser.

Bill. mrk. «Ærlig nr. 7».

Stilling eller kompanjong søkes

Har 35 års praksis i tekstilbransje, hvorav egen forretning fra 1930 til 1945, da forretningen ble avvirket på grunn av mitt medlemskap i N.S. Jeg har handelsbrev og kvote, men mangler kapital for å kunne starte på nytt.

Billett mrk. «Lager, disponent, bestyrer eller kompanjong nr. 9».

FAGMANN

Ønsker å komme i forbindelse med en fagmann for mulig start av spinneri m. v. Gode forutsetninger for den rette mann.

Billett mrk. «Norsk ull, spinning, veving nr. 8».

90 år —

og dog så ung i sinn.

Knut Hamsun:

PA GJENGRODDE STIER

«En, to, tre, fire — slik sitter jeg og noterer og skriver småstubber for meg selv. Det er ikke til noget, men bare en gammel vane. Jeg lærer varsomme ord. Jeg er en kran, som står og drypper, en, to, tre, fire —»

Det er den gamle dikter — 90-åringen på Nørholm — som sier dette, underfundig og stillferdig i sin bok

Gårdbrukere!

Eldre mann og voksen datter ønsker opph. på bondegård. B. m. «Hjelp på gården nr. 10».

Langfeldt vet med sig selv at han ikke er meget skikket til å trønge ind i og tukle med intimiteter i et fremmed ekteskap. Han er for fast og firkantet, hans hode er fuldt av lærte ting, og disse ting hører til i rubrikker, i liv og lære.

Tråden i boken er arrestasjonen, oppholdet på sykehus og gamlehem, den forsmadelige reise til Psykiatrisk

Forbundets rettskontor må altså om- eller nyorganiseres. På Oslo-møtet i oktober fikk Rettskontoret sitt eget styre, som er underlagt Forbundet og samarbeider med dette. Styret består av: Høyesterettsadvokat Albert Wiesener, fru Solveig Stang og cand. mag. N. R. Fløttre. Dette styre arbeider med saken.

I mellomtiden fortsetter Rettskontoret under kyndig ledelse, men med redusert personale, i Skippergata 44 III, Oslo. Det blir altså ikke noe avbrekk i virksomheten.

Spredningen av sann og saklig opplysning -- avisartikler, brosjyrer, bøker etc. —

Avskjedshilsenen

Forts. fra 1. side.

Jeg skal derfor bare påpeke et par ting som kanskje kan bidra til å forklare at nettopp hun, som i kraft av sin stilling skulle være istand til å tegne et riktig bilde av sitt «klientell», slett ikke har maktet annet enn et vrengebilde.

Den alltid smilende frøken Pram: Tydeligst ser jeg henne for meg på prekestolen, som hun meget energisk greide å komme seg opp på, skjønt hun ellers hadde vanskelig for å ta seg frem og var sjelden gjest i seller og brakker. Fra sitt høye stade kunne hun la en jevn ordstrøm sile ned over oss som lunken søtuppe i opptil 2 stive klokketimer. Når temaet interesserte henne, Temaer som f. eks gammel tysk festligholdelse av advent med steker av gås og gris, med sauser og kaffe og kaker så det svidde i de tomme tarmene våre før vassgrauten. Eller om kvinnelige prester, kvinner som aktive geistlige med ordentlig kappe og krage i Breggravs norske kirke! Sol, bare sol!

Av adventsherligheter fikk vi en liten krans med lys opphengt i kirken. Den mettet ikke meget.

Kvinnelig prest har en bramhertig Gud spart oss for på Bredtveit til denne dag.

«Den smilende sadist» var det en som kalte direktøren. Men hun var syk, døden nær og fra seg av angst for sine nærmestes skjebne, så hun visste vel ikke hva hun sa.

Margrethe Parmas «undersåtter» var for en stor del unge friske kvinner, innestengt fra

Det nye Storting trer sammen i januar. Vi kan vel uten videre gå ut fra at dette Storting står mere ubundet av begivenhetene omkring okkupasjon og frigjøring, og derfor har et friere og mere nøkternt syn på mange spørsmål enn det Storting, som ifølge Chr. S. Oftedal var sammensatt slik: «Av 150 medlemmer har 59 vært fengslet av tyskerne, de fleste av dem i tyske fengsler og konsentrasjonsleirer. Ytterligere 22 av medlemmene var under krigen i landflyktighet på grunn av illegal virksomhet.»

Forbundet har under utarbeidelse en henvendelse til det nye Storting, likesom Forbundet vil søke kontakt med stortingsmenn enkeltvis og — om mulig — i grupper. Den skriftlige henvendelse til Stortinget vil — hvis økonomien tillater det — bli utgitt som brosjyre.

Nei, dette blir jo altfor langt! Jeg får derfor slutte her denne gang. Men følg med i «8. Mai», hvor Forbundet fra tid til annen vil orientere interesserte om arbeidets gang.

K a p p, den 29. desbr. 1949
Hroar Hovden.

normalt liv, de var elsket og savnet, de fikk brev, endog kjærlighetsbrev som det da tildels var. Frøken Parm som satt og brøt og leste, sensurerte som det heter. Selv var hun gammel og av en ublid skjebne slått til invalid fra sin tidligste ungdom.

De modnere årsklasser i anstalten var som regel mødre eller bestemødre, representert fra en side av livet som var lukket land for Mragrethe Parm.

Det er betegnende for hennes mentalitet at hun, smilende som alltid, holdt forelesninger i psykologi for dette auditorium og fant seg kompetent til — stadig smilende — å veilede i seksuelle problemer.

Det kan også nevnes at direktøren som kjent var en skattet søndags-ettermiddags-kaffe-søster i bispegården.

Den åndelige næring som her — ved siden av kaffen — sivet inn, har vel også hatt en viss virkning i en viss retning.

Jeg tror ikke at vi Bredtveitfanger, forhen- eller nåværende, skal ta oss nær av frøken Parmas utgydelser.

De tør ha sin nærliggende, psykologiske forklaring.

Å forstå, er å tilgi. La oss iallfall prøve!

x («slått på prøve»)

lyskianu til å unnga ungersk-katastrofe, som i 1918. Dette var både livs- og krigsviktig for Tyskland.

Man må også tenke på at utvidelsen av tungtvann-produksjonen hos Hydro kun i mindre grad berodde på at større kraftmengder og flere vannstoff-elektrolysører ble tatt i bruk, anslagsvis kun en fordobling. Det vesentlige grunnlag var forbedringer i den regulære vannstoffelektrolysen og i den benyttede tilleggsmetoden for tungtvann samt helt nye tilleggsapparater og metoder som ble sjaltet inn på flere av de igangværende produksjonstrin. Slike metodeforbedringer tar lang tid, men Hydros fagfolk i alle avdelinger hjalp til så godt de kunne. Først måtte en finne det teoretiske grunnlag, så utforme ideen, eksperimentere i laboratorier, projektere et lite prøveanlegg, bygge og prøve dette, så utforme et

prosjekt og konstruere de store apparater, bygge disse på forskjellige verksteder, som oftest med store materialvansker, prøve så i bedriften for å finne passende driftsstoffer, katalysatorer etc., endelig bygge og montere de store apparater og innarbeide driften. Så kunne man etter ytterligere flere uker eller måneder — avhengig av i hvilket trinn av produksjonen vedkommende forbedring var gjort — endelig få den større produksjonsmengde av ferdig tungtvann. Selvsagt måtte Hydros tekniske og økonomiske sentralledelse være med på notene og likeledes ledelsen i andre av Hydros bedrifter måtte hjelpe med fagfolk, materiell, arbeide etc. Arbeidet ble med stigende energi og i stigende omfang drevet videre selv etter sabotasjesprengningen den 27/2 1943, og ville ha resultert i ca. 14 kg produksjon pr. døgn i november 1943 hvis ikke tyskerne hadde stoppet produksjonen i august 1943.

Kapasiteten var da av Hydro utviklet til 50 ganger så meget som Hydro produserte da tyskerne overfalt landet i 1940 — og dette tiltross for at Hydro like før tyskernes innmarsj, av den franske militærattasje var blitt anmodet om levering av hele tungtvann-beholdningen, mens det tidligere bare hadde vært vitenskapelig interesse for tungtvann, og de måtte vite at tungtvann kunne ha krigsbetydning.

Til tross for at produksjonen av tungtvann i Norge var slutt i august 1943 — og høykonsentrasjonsapparatene på Vemork var demontert, så bombet allikevel 190 amerikanske fire-

Norsk Hydro.

Driften ble ikke stanset. Det ble ikke innsatt noen «bobestyrer». Og for noen dager siden hørte vi at dette selskap i 1949 har hatt et driftsoverskudd på 11 — elleve — millioner kroner. Vi har intet hørt om inndragning og «erstatning» for Norsk Hydro.

Hvordan kan dette henge sammen? Det kan da ikke være likhet for loven. Eller gjelder loven bare for de små, og for noen bestemte personer. I tilfelle er humbugen i «rettsoppjøret» verre og mere himmelropende enn vi noensinne hadde tenkt.

En som arbeider med landsvikoppjøret skal ha sagt: «Hydro kunne ikke angripes, for det ville være det samme som å skjære av den gren vi selv sitter på.» Og videre: «Andre må ofres på folkeopinionens alter.»

Det må antas at disse uttalelser røper en del av sannheten. Det er vel også mulig at myndighetene er redde for å anvende de ulovlige landssvikanordninger på Norsk Hydro av hensyn til den utenlandske storkapital.

Vi beklager ikke Norsk Hydro. Vår anklage gjelder Erstatningsdirektoratet og rettsoppjøret i sin alminnelighet som har ruinert så uhyre mange, som var små og veike, og ikke hadde utenlandsk storkapital i ryggen.

NS-folk blir møtt

Forts. fra side 1.

slikt forbund skal trenge disse 100-kronesedlene så mye bedre enn andre. — Det er jo også så populært å snakke om «utplyndringen av arbeiderklassen»! Men «frende er frende verst», heter det også.

Nok om det. Slike ting vitner tydelig om at myndighetenes påståtte gode vilje i denne sak ikke kan være særlig sterk. Det er da også svært lite å se på partiprogrammene foran valget om dette — et av de største og vanskeligste problemer — i Norge etter krigen. Du kan lete både hos regjeringspartiet og hos de «borgerlige», men når det gjelder å tale sannhetens og de undertryktes sak er de alle like tause.

Vi skulle sette pris på om L.O.s formann, herr Konrad Nordahl ville være vennlig å gi en utredning i «8. Mai» eller i en annen fremtredende avis om når og på hvilken måte disse «mulkt»-bestemmelsene er blitt truffet og satt ut i livet, på hvilket juridisk grunnlag de

og dog så ung i sinn.

Knut Hamsun:

PA GJENGRODDE STIER

«En, to, tre, fire — slik sitter jeg og noterer og skriver småstubber for meg selv. Det er ikke til noget, men bare en gammel vane. Jeg lækker varsomme ord. Jeg er en kran, som står og drypper, en, to, tre, fire —»

Det er den gamle dikter — 90-åringen på Nørholm — som sier dette, underfundig og stillferdig i sin bok «På gjengrodde stier» som er blitt til forargelse for mange, men til glede for desto flere. — Jeg utgir en bok i september, sier han i et brev i sommer. Der står en tale. Det er blitt en forsvarstale, måtte jeg ha tatt med viktige ting, som jeg nu har utelatt. Nu får det bero med bare dette. —

Slik har han ment det og slik får vi ta det. Han begynner med husarresten 26. mai 1945 og slutter med St. Hans 1948: «I dag har høiesterrett dømt og jeg ender min skrivning». Det er hans siste ord i den 185 sider lille bok, som er en broget blanding av minder allesteds fra, krydret med en herlig ironi og litterære småbuketter mellom krystallklare fremstillinger av det som har overgått ham siden han ble tatt med i rasen under den store forfølgelse. Naturlyrikeren forneker seg ikke. Han er fremdeles like ung av sinn og et og annet sted stiger han til høydene, som når han forteller om småfuglenes lek om våren, andre steder finder vi igjen hans kjærlighet til markens grøde og til vandrelivet. Atter andre steder lar han vredens svepe fare over ryggen på dem, som i den nye rettens navn driver psykiatiske forsøk med ham og roter i hans privatliv: «Jeg kunde skrike av redsel for å få noget indblandet her bak min kones ryg nu da hun er likeså arrestert som jeg». — «Jeg var et meneske, som var kommet ut for den for mig utenkelige indlægning til observasjon på en sidsykeklirik. Professor Langfeldt kunde skalte og valte med mig som han lystet — og han lystet meget».

Ja, dene professoren får gå igjen, og frem gjennom tidene vil denne menneskelige boken kunne fortelle om, hvad «Kretsens» tjener kunde tillate seg overfor vergeløse mennesker. Hele verden vil få vite, hvorledes nordmenn optrådte overfor sine egne landsmenn i selvtæktens og selvertferdighetens navn. Den vil få vite det — det håper vi — innen ensrettethetens sensur har formådd å stanse bokens utbredelse. — «Professor

hviler og hensikten med dem.

Pussig nok har dagspressen — såvidt vites — til nå ikke nevnt denne spesielle straffemetoden — hva det nå kan komme av. Eugen Nilssen.

Eldre mann og voksen datter ønsker opph. på bondegård. B. m. «Hjelp på gården nr. 10».

Langfeldt vet med sig selv at han ikke er meget skikket til at trænge ind i og tukle med intimiteter i et fremmed ekteskap. Han er for fast og firkantet, hans hode er fuldt av lærte ting, og disse ting hører til i rubrikker, i liv og lære.»

Tråden i boken er arrestasjonen, oppholdet på sykehus og gamlehjem, den forsmadelige reise til Psykiatrisk Klinikk og rettssaken. Hans tale i retsen er gjengitt stenografisk — et lite mesterverk i all sin enkle menneskelighet. Den slutter slik: «Det var bare disse få og enkle ting jeg ønsket å uttrykke ved den lellighet, for ikke hele tiden å være likeså stum som jeg er døv. Det har ikke vært ment som noe forsvar fra min side. Det som kan ha lydt slik kommer bare av stoffet i min tale, det kommer av at jeg var nødt til å nevne en del kjennsgjerninger. Men det har ikke vært ment som noe forsvar, derfor har jeg heller ike ymtet noe om mine vitner som jeg vel kan ha noen av å henvise til. Og jeg har heller ikke villet nevne mitt øvrige materiale som jeg vel også kan ha noe av. Det kan utstå. Det kan vente til en gang siden, til kanskje bedre tider og til en anden rett enn denne. Der kommer vel en dag imorgen også, og jeg kan vente. Jeg har tiden for meg. Levende eller død, det er likegyldig, og fremfor alt er det likegyldig for verden hvordan det går det enkelte menneske, i dette tilfelle meg. Jeg kan vente. Jeg får vel slukt å gjøre».

Ja, han resignerer, ikke av motløshet, men av menneskekunnskap og visdom: «Vi er allesammen på reise til et land som vi kommer tidanok til» Det haster ikke med os, vi tar Tilfældighetene med på Veien. Det er bare Narrer som griner mot Himlen og oppfinner store Ord om disse Tilfældigheter, de er mere utholdende end vi og kan ikke undgås. Ja kjære, hvor de holder ut og er uundgåelige».

Er denne boken Knut Hamsens siste ord til verden, vil den også bli stående som et menneskelig dokument. Full av poesi, i en sprodrakt som er en nytelse for enhver skjønner i en perlekrans av minder fra barne-dagene og ungdommens kamp, rik på visdomsord, som Pans og Vandrerens etterkommer, hellig i vrede, myk under naturens velde, slik står den for oss. Et forsvarsskrift? Ja, men det er en god samvittighets tale som vil gjengyldt overalt, hvor det enn er klangbund etter den onde tids herjinger i sinn og skinn. St. St.

Løssalgspris 25 øre

Opplag: 9200.

Nordmørspostens Trykkeri